№ 271

ოთხშაბათი 31 დეკემბერი, 1897 წ.

ბაზეთი ღირს:

თვე	მან.	კ.	თვე	მან.	კ.
12 . . .	10	—	6 . . .	6	—
11 . . .	9	50	5 . . .	5	50
10 . . .	8	75	4 . . .	4	75
9 . . .	8	—	3 . . .	3	50
8 . . .	7	25	2 . . .	2	75
7 . . .	6	50	1 . . .	1	50

ცალკე ნომერი—ერთი შაური.

„ივერიის“ ტელეფონი № 227

1877—189.

ივერია

№ 271

ოთხშაბათი 31 დეკემბერი, 1897 წ.

რედაქცია: ნიკოლოზის ქუჩა, 21. ტფილისი.

გაზეთის დასაბარებლად და განცხადებათა დასაბეჭდად უნდა მიმართონ რედაქციის და წერა-კითხვ. გამავრც. საზოგადოების კანცელარიას

ფასი განცხადებისა: ჩვეულებრივი სტრიქონი პირველ გვერზედ 16 კაპ., მეოთხეზედ—8 კაპ.

„ივერიის“ ტელეფონი № 227

ამ ნომერში ექვსი გვერდია.

ქართული თეატრი

ხუთშაბათს 1 იანვარს,

ქართულ თეატრის დაფუძნების სახსოვრად

საიუბილეო წარმოდგენაა

ამ წარმოდგენის გამგებლობა იკისრა კნეინა მარიამ ზაქარიას ასულმა ერისთავისამ

პ ი რ ვ ე ლ ა დ

საგანგებოდ ამ წარმოდგენისათვის შეთხზული პიესა

სამზადისი

სცენები ქართულ თეატრის დაფუძნების დროისა პეტრე უმიკაშვილის-მიერ

II

გ ა ყ რ ა

სამი პირველი მოქმედება

მონაწილეობას მიიღებენ: ქ-ნი ჩერქეზიშვილისა, კარგარელი, გარელი, ბ-ნნი ვ. აბაშიძე, გამყრელიძე, გედევანოვი, შათირიშვილი, კანდელაკი, ცაგარელი, ადამიძე, საფაროვი, და სხვ.

III

აპოთეოზი

ქართულის თეატრის დამფუძნებელის

თავ. გ. ერისთავის პატივისცემით. მოხსენება

IV

ქ-ნი ელ. ჩერქეზიშვილისა ითამაშებს

ლ ე კ უ რ ს

ადგილების ფასი საბენეფისოა

დასაწყისი $8^1/_2$ საათზედ

გამოვიდა და იყიდება ყველა ქართულ წიგნის მაღაზიებში

მ. ბარკალაიას მიერ გამოცემული

ა ხ ა ლ ი   წ ი გ ნ ი

საამდროლო გამოცანები

(ზმაკიდურები ჩვენს მოღვაწეებზედ)

თ. ნ. ტ. დადიანისა

წიგნი შეიცავს 33 გვერდს და ჰღირს სამი შაური. ვინც ასს წიგნს ერთად იყიდის გამომცემლისაგან ქუთაისში, მანათზე აბაზი დაეთმობა. (—220 - 1)

მთავრობის განკარგულებანი

გადაყვანილ იქმნა მისის იმპერატორებითის უმაღლესობის დიდის მთავრის მიხეილ ნიკოლოზის მის სახელობის არტილერიის ბრიგადის კაპიტანი ქორქაშვილი არტილერიის მთავარ-სამმართველოში საგანგებო მინდობილობის ოზერ ოფიცრად.

დათხოვნილ იქმნა თანამდებობიდგან თავისისავე თხოვნით სენაკის მაზრის სამხედრო უფროსის გამგეობის საქმის მწარმოებელი ნადვორნი სოვეტნიკი დიდებულიძე.

ნეკროლოგი

† გრაფი დელიანოვი

როგორც დეპეშით შეიტყობდნენ მკითხველები, 29 დეკემბერს, ცოტა ოდენის ავადმყოფობის შემდეგ, გარდაიცვალა პეტერბურგში საერო განათლების მინისტრი გრაფი ივანე დავითის ძე დელიანოვი. განსვენებული დელიანოვი სომხის შთამომავლობისა იყო და დაიბადა 1818 წელს. სწავლა მან მოსკოვის უნივერსიტეტში დაასრულა და პირველად მის უდიდებულესობის საკუთარს კანცელარიაში მსახურებდა. 1854 წ. დელიანოვი მწვალებელთა შესახების საიდუმლო კომიტეტის საქმეთა გამგეთ იქმნა დანიშნული, ხოლო 1858 წელს პეტერბურგის სამოსწავლო ოლქის მზრუნველად. 1866 წელს საერო განათლების მინისტრის ამხანაგის თანამდებობა ჩააბარეს, ხოლო 1882 წელს თვით მინისტრობაც. ამ რიგად დელიანოვი საერო განათლების მინისტრის თანამდებობას მთელი 15 წელიწადი ასრულებდა. ამის გა და დელიანოვი სხვა ბევრს სახელმწიფო საქმეშიაც ... და მონაწილეობას. 1888 წელს, როდესაც 50 წლის სახელმწიფო სამსახურის იუბილეი გადაიხადეს, დელიანოვს გრაფობა ებოძა.

ახალი ამბავი

*** 29 დეკემბერს ტფილისის სათავად-აზნაურო საადგილ-მამულო ბანკში გასასყიდად დანიშნული იყო შვიდი მამული—ექვსი ქალაქისა და ერთი სოფლისა. ქალაქის მამულების პატრონებმა ხვედრი სავადო შესატანი წარუდგინეს და ამიტომ იგი ვაჭრობაში არ ჩავარდნილა, ხოლო მეშვიდე მამული—სოფლისა ბანკს დარჩა, რადგან მყიდველი არავინ გამოუჩნდა.

*** გუშინ-წინ, 29 დეკემბერს, ქალაქის საბჭოს კრებაზედ დასრულებულ იქმნა 1898 წლის ქალაქ ტფილისის შემოსავლის ხარჯთ-აღრიცხვის კითხვა. ამავე კრებაზედ საბჭომ ამოარჩია სავაჭრო დეპუტაციის და იმ კომისიის წევრები, რომელმაც ღამის თავ-შესაფარები უნდა განაგოს. ამ უკანასკნელს კომისიაში არჩეულ იქმნენ: ა. ი. ოდნოსუმოვი (28 თეთ. 4 შავი), ნ. ა. ხუდადოვი (29—3), ა. გ. ევანგულოვი (29—3), ა. ბ. ბაღდასაროვი (27—5), თავ. ნ. ე. არღუთინსკი-დოლგორუკოვი (29—3) და ვ. ნ. პახომოვი (29—3).

*** ბ-ნმა ტფილისის გუბერნატორმა კავკასიის მთავარ-მართებლის წინაშე შუამდგომლობა აღძრა იმის შესახებ, რომ სიღნაღის მაზრის სოფ. მაჩხაანში ავადმყოფთა თავშესაფარი [...]ნას დაარსებული. ამ საავადმყოსაწინახვას მაჩხაანის სოფლის ხარჯითვა ჰკისრულობს თავისის

*** ორ[...] ქვაშვეთის სამრე[...] 29 დეკემბერს, დარბაზში გამართულ[...]ასწავლებლის ხე და სალიტერატურ[...]ა შობის საღამოს დაესწრო: კავალ[...]ადამო. ნერალი თავ. ი. გ. ამილ[...]ე. კნ. მუხრან-ბატონისა, კნ. ერის ვისა, პოლკოვნიკი თავ. ა. ი. მუხრან-ბატონი, როტმისტრი არჯევანიძე და სხვანი. ლამაზადა და მოხდენილადა მღეროდნენ მოსწავლენი კავსაძის ლოტბარობით სხვა-და-სხვა სიმღერასა და მშვენივრად კითხულობდნენ ლექსებს რუსულადა და ქართულად. საღამო იმითი დასრულდა, რომ სასწავლებლის საპატიო მზრუნველმა კნ. მუხრან-ბატონისამ მოსწავლეებს საჩუქრები დაურიგა.

*** კვირას, 28 დეკემბერს, ნაშუადღევის 1 საათზედ, აკურთხეს ღამის პირველი თავშესაფარი. თავშესაფრის კურთხევას დაესწრო ქალაქის მოურავის თანამდებობის აღმასრულებელი ა. ა. ივანენკო, ქალაქის გამგეობის წევრნი, ხმოსნები, საგუბერნიო ექიმი ქიქოძე, სასანიტარო-სამკურნალო ინსპექტორი, საბჭოს მკურნალები და აუარებელი ხალხი. პარაკლისის გარდახდის შემდეგ ბ-ნმა ივანენკომ სიტყვა წარმოსთქვა, რომლითაც დამსწრე საზოგადოებას თავშესაფარის მნიშვნელობა განუმარტა. თავშესაფარს მშვენიერი მოზრდილი სახლი უჭირავს და ყველაფერი ლამაზადა აქვს მორთულ-მოწყობილი სასადილო ოთახი ცალკეა, სამზ-უ-

---

ფელეტონი

დედის დანაშაულის გასწორება.

(საშობაო ამბავი)

— დედა, მალე გაათავებ საკერავს? აი, დაღამდა კიდეც, მანამ წაიღებ, დაბრუნდები, შობაც კარზედ მოგვადგება.

— რა ვუყო, შვილო! ბარემ მეც ვჩქარობ, მაგრამ იმდენი წვრილმანი, იმდენი მოსართავი და ზიზილ-პიპილები აქვს დასაკერებელი, რომ გული გამიწყალდა და დასასრული-კი აღარ არის.

— ნეტა ეგ ზიზილ-პიპილები რაღად უნდა უმაგისოდაც მშვენიერს კაბას! რა რიგად მოუხდება პატარა თამარს, მზესავით გაანათებს, ნეტა იმას! ამას წინად რომ ცისფერი კაბა შეუკერე, ჯერ ისიც არ ჩაუცვამს, იმასაც სააახალწლოდ თურმე ინახავს. დაღონებულის და შურის კილოთი ჩაილაპარაკა პატარა ათის წლის ნიცამ, რომელსაც საშობაო მოლოდინი: ბანბაზის კაბის შეკერვა სხვა-და-სხვა მიზეზით ვერ შეუსრულდა.

— მა.რა, შვილო, დიდკაცის ქალია, ერთის კაბის ამარა ხომ ვერ ივლის. ან ჩვენთვის, ღარიბ მკერვალისათვის, რა სასარგებლო იქნებოდა, რომ იმათ მხოლოდ თითო კაბა შეეკერათ. აი, დღეს ამ კაბის იმედითა ვარ, სამი მანათი უნდა მივიღო ხელიფასი და ამითი ექვსის კვირის ნამარხულარი პირი გავიხსნილოთ.

— ჩემი ჩუსტები? მაშ მე ჩუსტებს აღარ მიყიდი? საყვედურით წაიტუტუნა პატარა სანდრომ, რომელიც სტოლის მეორე გვერდს მოსჯდომოდა და ძალიან გულდასმით რაღაც პატარა წიგნს კითხულობდა.

— მაშ, მაშ, გენაცვალე! ჩუსტებიც არ უნდა გიყიდო, ჩემო პატარა მეცნიერო! ნეტა მქონდეს, რომ ჩოხა-ახალუხიც გამოგიწყო იმ სიხარულისთვის, რაც შენმა მასწავლებელმა მე მომანიჭა შენის ქებით: „ჩინებულად სწავლობს, გონიერი, ზრდილი და გულ-მართალი ბიჭიაო!“

— როდის ჰნახე მასწავლებელი? მე რატო აღარა მითხრა-რა, მორცხვად სთქვა სანდრომ და თან კმაყოფილის ღიმილით ისევ წიგნში დაიწყო ცქერა.

სალომეს პატარა, ორ ადლ-ნახევრიანს ოთახში, თუმცა კარგა მოზრდილი რკინის ღუმელი იდგა, მაგრამ, პატარ-პატარა ნაფოტებით შეკეთებული, სითბოს-კი ძალიან ნაკლებად იძლეოდა. პატარა ლამპარიც ძალიან მკრთლად ანათებდა ამ ჯურღმულს, ოთახად წოდებულს, და კარგადაც სჩადიოდა! ძონძსა და კონკს, ჭუჭყსა და სილატაკეს რაღა განათება უნდა; მაშინ ხომ ესენი გამოჩნდებოდნენ, ყვირილს დაიწყებდნენ, ყველას თვალებში წაეჩხირებოდნენ და ეს ვისთვის იყო სასიამოვნო; კმაყოფილისა და მდიდარის კაცის გული რად უნდა შეეშფოთებინა, მისი სიამოვნებისა და მშვენიერების დანახვას შეჩვეული თვალი რად უნდა შეეზარნა; უჩვევი, არა სასიამოვნო აზრები რად უნდა გა[...]ლვიძებინა მას გალაღებულს გ[...]ში, იმისს სიამაყით მიძინებულს [...]ინიდისში!..

შვიდი საათი შესრულდა, პატარა სანდრომ სტოლზედ თავი დასდო და ტკბილად ჩა[...]ინა, ნიცამ სხვა-და-სხვა ფერ ნაკუწების შეხამებით დაწყობა დაიწყო, რომ ნაშობაევს ერთი ერთმანეთზედ მიეკერებინა და ლამაზი ბოხჩა შეეკერნა. ჩამი-ჩუმი არსაიდგან მოისმოდა. მხოლოდ სალომეს მწუხარი ოხვრა ისმოდა, იმისი თითები შეუყენებლივ, გაქანებით ჰმუშაობდნენ და პატარა კაბის კერვას მაინც ბოლო არა ჰქონდა. ოც-და-ათი ადლი ყაითანი უნდა შემოეკერებინა კაბის გარშემო სულ მარყუჟებით სახელოებზედ, საყელოზედ, გულზედ, და ამ მარყუჟებში თით[...]-თითო ბჭყვრიალა ღილი უნდა ჩაეკერებინა.

— ოხ, ღმერთო, ნეტა ვინ მოიგონა ეს წყეული [...]ოდები ჩვენ სატანჯავად და [...]ავაგლახოდ! ამოიოხრა საწყალმა სალომემ და დაღალულს თვალ[...]ზედ ხელები გადისვა: სამი დღე ამ ორ ტკაველ კაბას მოვუნდი [...]ა ნეტა ამის პატრონს სამის საათით მაინც გაახარებს? ასიამოვნებს? იქნება ზედაც არ დახედოს? იქნება ვერც-კი მიხვდეს, ნემსის წვერი რამდენჯერ ეჩხვლიტა ამ ჩემს დამონავებულს თითებს... მაგრამ ღმერთმა მოახმაროს, ჩემს შვილებს ხომ ლუკმას მისცემს და სხვა რაღა მინდა...

ცხრის ნახევარზედ სალომემ უკანასკნელი ღილი დააკერა, კულიანად ამოიხვნეშა, წელში გასწორდა, დიდის ხნით წახრილი ყელი და კისერი მიიგრიხ-მოიგრიხა დაღლილი თითები დაიფშვნიტა, დაიტკაცუნა, მერე სუფთა ბღარაში შეახვია პაწაწინა, ათას გვარ მორთულობით შეხამებული კაბა და გასასვლელად მოემზადა.

— შვილო, ნიცა, ღუმელზედ პატარა ქვაბით წყალი შედგი, მანამ მოვალ, გათბება, გზაზედ ერთ გირვანქა საპონს ვიყიდი და ამოგირეცხავთ საცვლებს, კაბას; ხვალინდელ დღეს ახლებით თუ არა, სუფთებით მაინც მიგაგებებთ.

— დედი, მალე მოხვალ? ნამძინარევის ხმით მიაყვირა სანდრომ და წათვლემაში სიცივით გათოშილი ოდნავ გამთბარ ღუმელს მიეყუდა.

— ერთს წამს მივირბენ, აქვე არის როსტომიანთ სახლი, კაბას ჩავაცმევ, ფულს მივიღებ და აქ გაჩნდები.

II

ნიცა და სანდრო ღუმელს შემოუსხდნენ დედის მოლოდინში და ჩვეულებრივ ბავშურის იმედებით აღვსილნი შეუდგნენ იმის წარმოდგე-

ული ცალკე და აქვეა განსაკუთრებული ოთახი სარეცხისათვის. განზრახვა აქვთ მეორე თავშესაფარიც დაარსონ ქალაქის მე-10 ნაწილში. თავშესაფარის კურთხევას, სხვათა შორის, 8 სპარსელი დაესწრო.

⁂ კავკასიის სამკურნალო ნაწილის მმართველობამ უარი განაცხადა თურმე სოფ. ბაკურციხის სასოფლო-სამკურნალო თავშესაფარის გადატანაზედ სოფ. ველისციხეში.

⁂ სატახტო ქალაქის გაზეთები იუწყებიან, რომ ნება მიეცათ კერძო თეატრებს დიდ მარხვაში პირველისა და უკანასკნელის კვირის გარდა, წარმოდგენები გამართონ ხოლმეო.

⁂ გაზ. „ტფ. ფურ." სიტყვით, ამ დღეებში ჩამოვა ტფილისს პლიუშჩევსკის ქვრივი, რომელსაც აზრადა აქვს თურმე სთხოვოს მთავრობას ნება მისცენ თავისის ქმრის გვამი ტფილისიდგან ოდესაში გადაიტანოს.

⁂ **ნაძალადევი.** კვირას, 20 დეკემბერს, ნორიოს ქუჩაზედ ერთს სოფლელს ურმით ნახშირი დაჰქონდა და ვაჭრობდა. სხვათა შორის ერთმა ვაჭარმა რამდენიმე ტომარა იყიდა და თითო ტომარაში ცხრა შაური უნდა მიეცა. მეურმემ გადმოალაგა ტომრები, მიართვა ვაჭარს და ხვედრი ფული მოსთხოვა. ვაჭარმა აიღო და იმაზედ ნაკლები მისცა, რაც ერგებოდა. მეურმემ არ აიღო ფული და ისევ უკან მიჰქონდა ტობრებით ნახშირი. ამ დროს სწვდა საყელოში გათამამებული ვაჭარი და ცემა დაუწყო გირვანქიანებით. საბრალოს ლოყა გაუსკდა, ცხვირიდგანაც სისხლმა დაუწყო დენა, მაგრამ მაინც ვაჭარი არა სცხრებოდა, როგორც იყო პოლიციის მოხელეც მოვიდა, დაამშვიდა, მაგრამ ვაჭარმა მაინც არ მისცა საბრალო გლეხს ის, რაც ერგებოდა და ამ ნაირად თავისი სიტყვა გაიყვანა გათამამებულმა ვაჭარმა.

⁂ **დუშეთი.** 28 დეკემბერს აქ სცენის მოყვარეთაგან გამართულ იქმნა წარმოდგენა საქველმოქმედო აზრით. წარმოადგინეს „ბაიყუში" და „ბნელს ოთახში". ხალხი ბლომად დაესწრო. წარმოდგენამ, მეტადრე პირველმა, ჩინებულად ჩაიარა, რადგან მოთამაშეებმა როლები კარგად იცოდნენ და შეგნებითაც თამაშობდნენ. საზოგადოება დიდად ასიამოვნა გრეკოვის ქალის თამაშობამ, რომელმაც თალიკოს როლი საუცხოვოდ აასრულა. კარგი იყო ვლადიმიროვის ქალიც ანჩხლის ცოლისა და ოსტატის დედინაცვლის ელისაბედის როლში. ბ-ნი ი. ერისთავმა და ვ. თარხნიშვილმაც ნათლად დაგვიხატეს პირველმა ოდესლაც ფრთაფარფატა, მაგრამ ბოლოს-კი მოუძლურებული აფიცერი რევაზ თავქარიანი, და მეორემ მშიშარა და გაიძვერა ვაჭარი ტერფუქსავატიანცი. მადლობის ღირსია საზოგადოების მხრივ ამ საქმის გამგე, დიდად პატივცემული კნ. დ. ა. ჭავჭავაძისა და სხვა ყველანი, ვინც ამ კეთილს საქმეს რითიმე დაეხმარა.

⁂ 28 დეკემბერს, ღამე, ტფილისის რკინის გზის სულით ავადმყოფთა საავადმყოფოდგან გაიქცა სულით ავადმყოფი ტელეგრაფის მოხელე შათირიშვილი. როგორც აღმოჩნდა, შათირიშვილი საცვლების ამარა ფანჯრიდგან გამომძვრალა და სიცივის მიუხედავად ავჭალის სადგურამდე მისულა. ავჭალაში ავადმყოფი დაიჭირეს.

⁂ 27 დეკემბერს, სალამოს 10 საათზედ, ლორის-მელიქოვის ქუჩაზედ, მათე თოდუას ტრახტირში, მოხდა ჩხუბი, რომლის დროს ქუთაისის გუბერნიის გლეხმა ვარლამ ღოღობერიძემ ხანჯლით დასჭრა მარცხენა გვერდში კონსტანტინე ანდრიაძე. დაშავებული მიხეილის საავადმყოფოში გაჰგზავნეს, ხოლო დამნაშავეს შესაპყრობად ღონისძიება მიიღეს.

სახელდახელო

(ყბად-ასაღები—წყალ-წასაღები ამბავი)

მოახლოვდა ახალი წელიწადი. აივსო ბაზრები ათას გვარის სურსათ-სანოვაგით, ხილ-ტკბილეულობით. მომაგონდა, ეს ის დროა, როდესაც გონების საზრდოს დაკვეთის ზრუნვას უნდა შეუდგეს ყოველი ადამიანი-მეთქი, და გავწიე ჟურნალ-გაზეთთა საქულბაქოსაკენ, მაგრამ, ღმერთო, რა ღრიანცელი იდგა, რა ხმაურობა, სწორედ ყურთა სმენა აღარ იყო!

— აქეთ მობრძანდით, ქალბატონოო, გაიძახოდა ერთი ცხრა-თითა კაცი: დევ გმირი ჩვენა გვყავს, იშვიათი ლიტერატორი, ყარაბაღელი ქართველი! შესანიშნავი კაცია, იუდა ისკარიოტელის მოძღვრებას აღიარებს! შედგენილი აქვს ახალი ლექსიკონი გინებისა და ლანძღვისა, რომელშიაც 2,500 სიტყვაა და რომელიც ჩვენს გაზეთში დაიბეჭდება, თუ მახვილმა მართლ-მსაჯულებისამ ჩვენა და იგი არ განგვაშორა, თუმცა მაშინაც სულითა და გულით ერთნი ვიქნებით...

— ჩემკენ, ჩემკენ, იაფად და კარგი, ამოსდგომოდა გვერდში ცხრა-თითას წინანდელი მისი მტერი და აწ მოყვარე ლიტერატორი-მანასე, პატარა კაცი, რომელიც ყოველ სხვათაგან იმითი განირჩეოდა, რომ გული, საგულეში-კი არა, ყანყრატოში ჰქონდა ამოჩრილი: აქეთ მობრძანდით, კულტურა აქ არის უხვად და იაფად; ჩვენ დავიჭირეთ კაკანათში ბღარტები, ჯოხ-ცხენიანები, სხვისდა საუბედუროდ მოვლენილნი!.. მე გახლავართ: ხან ასეო, ხან ისეო, „ესტი პუპუზ, ენდი პუპუზ", ხან თქვენი ვარ, ხან-კი სხვისი, უფრო, ვფიცავ, არავისი, ცხრაჯერ კანსა გამოვიცვლი, მეხსომება მაინც თვისი...

— „ნოპათები, პრემიები", „პრემიები, ნოპათები!" —გაჰკიოდა, რაც ძალი და ღონე ჰქონდა, ერთი ვაჟბატონი და სცდილობდა, თავისი პაწია, წვერ-მოტეხილი კალამი როგორმე ყურს უკან დაეყენებინა, მაგრამ ყური არ იმაგრებდა და რამდენსაც ხელს მიანებებდა კალამს ყურთან, კალამი სულ ძირს უვარდებოდა.

— ახალი დასი, ძველი გმირები, „დროის შესაფერი მიმართულება"!.. ენის ჩიფჩიფით გაჰკიოდა ერთი გამხდარი, ხმა მიკნავებული და სათვალებიანი ახმახი, რომელსაც მკერდზედ, ზურგზედ და გვერდებზედ უშველებელი სურათები თუ ნახატები ეკიდა და თითონ ამ ნახატებს შუა ამოეყო თავი: სხვას მასალა შემოაკლდა, ჩვენ საქონელი პირდაპირ „გრანიციდგან" მოგვდის, ევროპიდგან, „გრანიციდგან", ახააალი დააააასი!.. გაისმოდა უფრო ძლიერ იმისი ძალ-დატანებული, ხრინწიანი ხმა.

ამ ყვირილ-ყიჟინისაგან გამობრუებული ვიყავი და არ ვიცოდი, საით წავსულიყავ. „ნობათებიიი!", „ახალი დასიიი!" ჩამესმოდა ყოველ წუთს აქეთ-იქიდგან. უცბად ვიღაცა დამეტაკა და ის იყო, შეკურთხებას ვუპირებდი, რომ ვიცანი, ერთი ჩემ მეგობართაგანი იყო.

— შენი ჭირიმე, გამაცილე ამ ჩარჩებს როგორმე, თავი გამომიბრუვდა-მეთქი, ვთხოვე.

— არა, დაიცა, დაიცა!.. საყურადღებო სანახავია ეს საქულბაქო... ყველაზედ საინტერესო აი, ის სურათებ-აკიდებული კაცია!.. წელან ველაპარაკე და კიდევ მინდა ჩავიგდო ხელში სალაპარაკოდ. ცოტა ვერა გავიგე-რა იმისი, თუმცა „მტკნარი" მეცნიერი-კი უნდა იყოს.

— მაინც რა გითხრა?

— რა ვიცი, რაებს არ მომიყვა... ჯერ სთქვა, რომ ხომ ჰნახეთ ნოემბრის ჟურნალი „მომისმინე", შეთხელებულა, მასალა შემოჰკლებიაო.

— რას ამბობ, კაცო, მე იმ ჟურნალის მკითხველი ვარ და ეგ ხომ ჩარჩული ტყუილია. მეთერთმეტე ნომერში შვიდი თაბახია, არაფრით ჩამორჩება მასალის რაოდენობით სხვა ნომრებს, პირ-იქით, მეშვიდე და მერვე ნომერზედ დიდიც არის. ეგეც არ იყოს, საქმე ისაა, შიგ იყოს რამე, თორემ სითხითა და სისქით ჟურნალის ღირსება აიწონ-გაიზომება?!. მტკნარი სიცრუე მოუჭორებია მაგ მტკნარს მეცნიერს... ქაღალდის სითხელე მასალის ნაკლებულობისაგან ვეღარ გაურჩევია!..

— რა ვიცი, ღირსებისა არა უთქვამს-რა!.. მერე სთქვა, რომ ჩემს საქონელს „დროის შესაფერი მიმართულება" მიეცემაო...

— ეგ არ მესმის...

— არც მე მესმის, მაგრამ ასე-კი სთქვა-და!..

— დაიცა, მაშ აქამდე დროის შეუფერებელი მიმართულება ჰქონდაო?.. ან იქნება ეგ „დროის შესაფერი" ის არის, რომ ზაფხულში ერთი მიმართულება ექნება, ზამთარში — მეორე, გაზაფხულზედ — მესამე?.. ერიგიდიჰაა, ეგ ხომ ფლიუგერი ყოფილა.

— „ფლიუგერი" რაღა არის?

— ფლიუგერს გერმანელები გრძელს ჯოხზედ ჩამოცმულს პაწია, თუნუქის ფრთებიანს ტიკინს უწოდებენ, რომელიც პირს იქით იბრუნებს ხოლმე, საითაც ქარი დაუბერავს.

— ჰო, მერე, ჩემის დუქნის მოწესედ, გამგედ და ხელმძღვანელად სხვა, ახალი კაცი მოვიწვიეო.

ნას, თუ რა იქნებოდა მაშინ, რომ ის არ ყოფილიყო, რაც იყო.

— მარა, რა იქნება ახლა თამარას დედამ დედა ჩვენს რომ სამ მანათზედ მეტი მისცეს? აბა სამი მანათით რა უნდა გავაკეთოთ? ჩუსტები ვიყიდოთ, ხორცი, ღვინო, ჩაი, შაქარი, თუ ეს ოხერი შეშა. აი ერთი მუჭა ნაფოტი-ღა გვიყრია ი ყუთის ძირში!

— რა უნდა იყოს, ძალიან კარგი იქნება! მაგრამ რად მისცემს. რასაც გარიგებულია, მარტო იმას მისცემს, ამოოხვრით მიუგო ნიცამ და მერე დაუმატა: რო იცოდე, სანდრო, რა ნაირად ცხელა იმათ ოთახებში, რამდენი რამეები აქვთ იმათ; რო შეგახედა იმათ სახლში, სწორედ დიდი მაღაზია გეგონება, რა გინდა, რომ იქ არ აწყვია: დიდ-დიდი მწვანე ხეები კუთხეებში, შუა ოთახში ხავერდის სუფრით გადაფარებული სტოლი, იმის გარშემო ხავერდის სკამები, კედლებზედ ვარაყიანი რკლიანი უშველებელი ხატები, ლამპრები, ხალიჩები, კუნჭულში ფორტუპიანო, შუა ჭერში დიდი ხომლი, ათასის სანთლებით ანთებული! ერთხელ დედას გავყე და კარებიდგან დავინახე. იატაკი, იატაკი ხომ ისეა აჭრელებული და ისე ჰბზინავს, რომ სარკესავით, პირისახე შიგ გამოჩნდება. ერთი ოთახი მეორედგანა სჩანს, მეორედგან მესამე, მესამედგან მეოთხე და ვინ იცის კიდევ რამდენი...

— მერე მაგდენს ოთახებში მარტო თამარი დარბის? თამაშობს?

— დარბის-კი არა! ის სულ თურმე დაღონებული, გაყვითლებული თავის ოსტატ ქალთანა ჰზის და ისიც რაღაც ენაზედ რაღაცებს ელაპარაკება; იმათმა გოგომ მითხრა: ერთხელ არ იცინებს, არ გაიცინებსო, მე მგონია, იმისი ბრალია, რომ ბავშვებში არა თამაშობს, ერთი ამხანაგი არა ჰყავსო.

— უი, უხეირო, რამ დაალონა? გაიქცეს და გამოიქცეს, თუ მარტოა, ამხანაგები შეჰყაროს და სულ თვალხუჭუნა ითამაშოს. მე რო ამის ალაგას ვყოფილიყავ, თავისს დღეში არ მოვიწყენდი. იმდენ წიგნებს ვიყიდდი, სულ სურათებიანს, იმდენ იარაღს, რომ ყოველ დღე სხვა-და-სხვა საქმე მქონოდა! რამდენი ხანია მინდა ერთი ლამაზი ყუთი გამოგიხერხო, ჩუქურთმიანი, იმისთანა, ჩვენებიანთ გოლამ რომ გაუკეთა თავისს ოსტატის ქალსა, მაგრამ არც ფიცარი მაქვს და არც ხერხი...

ყმაწვილების ლაპარაკში სალომე უჩუმრად შემოვიდა სახლში საშინელის მწუხარებით სახეზედ, ტახტზედ ჩამოჯდა და მწარედ თავი ჩაჰკიდა.

— დედა, დედა ჯან! რა დაგმართნია, რა იყო? საჩქაროდ მისცვივდნენ შვილები და შიშით თვალებში დაუწყეს ცქერა. ხომ არ წაიქეცი, ან ხომ არაფერი დაგეჯახა? ჰა, დედი, რას გაჩუმებულხარ?

— ნეტა დამჯახებოდა რამე და ბარემ სული ამომსვლოდა და მოვრჩენილიყავ ამ გაჯახირებულ ცხოვრებას. თქვენ შიმშილს და უბედურობას მაინც ვეღარა ვნახავდი!

— რა იყო, დედა, რა? არ გვეტყვი, ტირილით ამოიკვნესა ნიცამ და გვერდში ამოეკრა დედას.

— რა იყო, შვილო, და ის იყო, რომ ხელ-ცარიელი მოვედი. იმ გულმკვდარმა, კაბა დაიწუნა, რაღაც უბედურს გუნებაზედ იყო და ბრაზი სულ ჩემზედ ამოიყარა: კაბა სულ მიგლიჯ-მოგლიჯა, ეს ისე არ მიგიკერებიაო, ეს ასეო, ეს საყელო მაღალიაო, ეს სახელო ვიწროაო... ასე გამომჭრა ყელი, ულუკმა-პუროდ დაგვყარა... როცა დაარღვევ და ისე გააკეთებ, როგორც მე მინდაო, შენს ხელ-ფასს მაშინ მიიღებო.

— მერე, დედა, არ შეეხვეწე, არ უთხარი, რომ ხვალ შობაა და ჩვენ-კი პურიც არ გვექნება!.. არ უთხარი, რომ სამი დღე თვალები დაითხარე ამ ყაითნის კერვაში, რომ ათი დუჟინი ღილი დააკერე?.. გულ-ამოსკვნილი სლოკინებდა პატარა ნიცა და პატარა გულში უსაზღვრო სიძულილი იხატებოდა უსამართლო გულ-გაქვავებულ ქალბატონის მიმართ.

— ოო, იქა ვყოფილიყავ, მუშტზედ დაიხედა თორმეტის წლის სანდრომ, მე ვუჩვენებდი იმათ სეირს! იმათ ყვიციან თამარს სულ თავს გაუგლიდი იმ თავიანთ ხავერდის სკამებზედ, სულ მივლეწ-მოვლეწდი იქაურობას...

— რადა, შვილო, რადა? თამარი რა შუაშია, ის, პირიქით, ჩემ ტირილსა და ვაი-ვაგლახზედ ასე სწუხდა, ისეთის მუდარით შესცქეროდა დედას, ის იყო ტირილი უნდა დაეწყო, მაგრამ დედას შეეშინდა და საჩქაროდ გამამისტუმრა: „წადი, წადი! თუ ღმერთი გწამს, ბავშვს გული ნუ გაუხეთქეო". აი, შვილო იმათი სამართალი! გული ნუ გაუხეთქეო, მე გავუხეთქე, თუ იმან, იმ უსამართლომ, იმ არა-დედაკაცმა!

— ეხლა რა ვქნათ, დედა, რა ვქნათ? უარესის მწუხარებით წამოიკვნესა უდროოდ გულგატეხილმა ნიცამ და ხმა-მაღლა მოჰყვა ღრიალს. სანდრომაც დას ბანი მისცა და დედას ქვითინით კალთაში ჩაუვარდა.

— რა ვქნათ... რავქნათ! მწუხარებით ამოიკვნესა სალომემ და ბავშვების მწუხარებით დამწვარმა დედამ ქოჩორში ხელი წაივლო... რა ვქნა, ვის მივმართო, ვინ შეგვიწყალებს, ვინ შეინდობს ჩემ ობლებს!...

— სალომე! სალომე! ოდნავ კარის კაკუნთან მოისმა ვიღაცის ნაზი და სუსტი ძახილი.

— სუ, დედა! გააჩუმა მოტირალი ნიცამ. სუ, ვიღაცა აკაკუნებს გარეთა კარებს.

სალომემ ცრემლები მოიწმინდა, თავიდამ გადავარდნილი მოსახვევი გაისწორა და კარები გააღო; აქ დარცხვენილი, თავ ჩაღუნული, გაფითრებული თამარი იდგა და ორივ ხელებით გულზედ მიკრული დიდი კალათი ეჭირა, იმის უკან ფრანგი აღმზდელი ქალი მოსჩანდა, იმასაც ცალს ხელში რაღაც გამოკრული ეჭირა და ცალით თვალთაგან ცრემლებს იწმენდდა.

პირ-დაღებული სალომე თავისის შვილებით ოდნავ განათებულ, ჰუჰყიან, ცარიელ ოთახში და კარებში მშვენიერი, მხრებამდინ გრძელ თმებ-გაშლილი, თეთრ ტანისამოსში გახვეული, ფერმკრთალი, ფერიას მგზავსი, მშვენიერი ცხრა წლის ქალი მოწყალებით ხელში და მას უკან გულ-ღმობიერი აღმზდელი ქალი, დიდხანს იდგნენ ერთმანეთის პირდაპირ და ვერც ერთი მხარე ვერ ჰბედავდა ამ მწარის, მაგრამ კაცთ-მოყვარეობით სავსე სურათის დარღვევას.

ეკ. გაბაშვილი

ნადირთა სასამართლო

ე. კონისა.

(დასასრული *)

— რას იტყვით უკანასკნელად და რითი იმართლებ თავს, მიუბრუნდა დათვი გლეხს, რომელმაც მელიის მშვენიერის სიტყვის მოსმენით ჩასთვლიმა...

— აჰ, ე!...

— უკანასკნელის სიტყვით გსურთ ისარგებლოთ?

— რა უკანასკნელი? დღესასწაულების წინა დღეს უკანასკნელი და სალანძღავი სიტყვა არ ითქმის...

*) იხ. „ივერია" № 270.

— თითონ? თავს აწებებს?

— არ ვიცი, ეგ არ უთქვამს, ის უფრო მოიზიდავს მუშტარსაო.

— ეგ ხომ იმასა ჰნიშნავს, რომ მე ესტიპარი გამიტყდა, აღარ ვარგივარ და ჩემს უვარგისობას მევე ვაცხადებო. ეგ ხომ იმას ემგზავსება, —კაცი მოუბრუნდეს თავისს თავს და თავისისავე ფეხით თითონ ამოიკრას პანღური.

— ევროპის სხვა-და-სხვა ქალაქებში ისეთი აგენტები მყავს, რომ ბუზის ბზუილიც-კი არსად გამომეპარებაო.

— ქალაქები, ან აგენტების ვინაობა არ დაუსახელებია, ორიოდ-სამიოდესი მაინც?

— არა.

— მაშ არ დაუჯერო, ეგეც ჩარჩული ტყუილი იქმნება.

— ეს კიდევ არაფერი. ახალი დასი შევადგინეო. არ ვიცი, მეოთხე თუ მეხუთეო, კარგად ვერ გავიგონე.

— ძველი რომელიღააო? ან ახალს დროშაზედ რა უწერიაო?

— ბევრს მელაპარაკა, მაგრამ არ ვიცი, მე ვერ გავიგე იმისი მეცნიერული ლაპარაკი, თუ იმან ვერ გამაგებინა, ეხლაც არ მესმის, —ძველს რა აქვს ძველი და ახალს რა მოუტანია ახალი. მაინც-კი ძალიან საინტერესო კაცია, თავისი კუდიც მაჩვენა.

— განა კუდიცა აქვს, კაცო, მაგას რას ამბობ?..

— ღმერთს გეფიცები, შენ ალბად სურათებში ვერ შეგინიშნავს. კუდზედ რაღაც უცნაური სიტყვა უწერია: „პროგრესიულიო“. მაჩვენა და თავმომწონედ მითხრა: აი, სადაც მივდივარ, ეს კუდიც იქ მიმაქვსო!...

ლაპარაკში კუდიანს კაცს მოვკარი თვალი და დავინახე, რომ თავზედ ფერადის ქაღალდის წოწოლა, მერცხლის ბოლოსავით გაყოფილი, ჟღარუნებიანი ქუდი ეხურა და ზედ ეწერა: „ამ კვირია შექმნილ-დაბადებული ძველი გმირები“...

კუდი გამახსენდა, ეს ქუდი რქებად მეჩვენა, ვიფიქრე, ბრუტ-საბძელზედ ამომიყვია თავი-მეთქი, დავავლე ხელი ჩემს მეგობარს და ძალათი წამოვიყვანე. ორი ნაბიჯი არ გადმოგვედგა, რომ წინ შეგვეფეთა ისევ ცხრა-თითა კაცი, რომელსაც ახლა კილო გამოეცვალა და სულ სხვა ხმით ამბობდა:

— ახალი შეშუდი მოგვივიდა, ახალი?... ახალი თხზულება დევ-გმირისა: „რა განსხვავებაა ღორსა და ადამიანს შორის“. შეუდარებელი ნაწარმოები, შეუდარებელიიი!...

ზურგს უკანიდგან-კი ისევ მოგვესმოდა: „ნობათები“, „ბლარტები“, „კულტურა“ აქ არის, აქ, სამთა ძმათა გვაქვს“, „ახალი დააააასიიი!“

გამახსენდა მაცხოვრის სიტყვები, რომელიც, დაამხო რა ტაბლები მეკერმეთა, უთხრა მსყიდველთა მათ: „სახლი ჩემი სახლ სალოცველ არს, ხოლო თქვენ გიყოფიეს იგი...“ და უფრო გავუჩქარე ფეხს.

ჩითრა

მთის რაჭა.

მთის რაჭელებს წელს ჩვეულებრივ უფრო ადრე გვეწვია ზამთარი. წრევანდელს ზამთარს თან მოჰყვა საქონლის თურქული, სახადიანობა და სხვა-და-სხვა სენი. რადგან ჩვენში უთოვლოდ შეშა-თივის მოზიდვა ყოვლად შეუძლებელია და მუშა საქონელი კი ამ ჟამად თითქმის ყველგან თურქულით მოხლემილია, ამისათვის მცხოვრებლები დიდად არიან შეწუხებულნი. სახადმა-ყვავილმაც ლამის გაგვანადგუროს! აგერ სამს თვეზე მეტია, რაც ამ სენმა თავი იჩინა სოფ. ჭიორაში. მხიარულმა „ბატონებმა“ არ შეიწყნარეს ამ სოფლის მკვიდრთა ბაზმა კაკლით კმევა-ბოდიში და მრავლის დედა აატირეს. მრავალი ოდეჰზის თვალ-ცრემლიანი და გულსაკლავად მოსთქვამს სახადისაგან უდრო-უჟამოდ გამოსალმებულ ძეთა და ასულთა. მკურნალმა ნადირაძემ შეიტყო თუ არა ამბავი ყვავილის გაჩენისა სოფ. ჭიორაში, მყის შეუდგა შველას თავისს ფერშლებით, მაგრამ, რომ იტყვიან ანდაზად: „სანამ პეტრე მოვიდოდა პავლეს ტყავი გააძვრესო“, სწორედ ჭიორლებსაც ისე დაემართათ. სანამ მკურნალი მოვიდოდა, ყვავილმა თავისი აღასრულა, მკურნალმა დიდი შეღავათი და შემწეობა მისცა სოფ. ღებს, სანამ ამ სოფელში ეს სენი თავს იჩენდა. აუცრელი არ დაუტოვებია არცერთი სული. თუმცა სახად-ყვავილი დღეს ამ სოფელშიაც მძვინვარებს, მაგრამ ჯერ ჯერობით ადვილად იხდიან სახადსა.

ღმერთმა ნუ ჰქნას სახადის ცელს აქ ისე ეთიბოს, როგორც ჭიორაში, თორემ ისე თქვენი მტერი, როგორც ღებლები გაუჯახირდებოდნენ უსაფლაობით! აქაურ სასაფლაოზედ ისე მიცვალებული არ დასაფლავდება, რომ სხვა ახალი და გაუხრწნელი გვამი არ ამოიღონ. დიდი ხანია, რაც სასულიერო და სახოსციელო მთავრობა უკიჟინებს აქაურ მამასახლისს ახალის სასაფლაოს მოპოვების შესახებ გულგრილობისათვის, მაგრამ იმას ბუზის ბზუილად ესმის და დღესაც მიჩუმებული აქვს ეს საქმე. იმედია, ახალი მაზრის უფროსი მიაქცევს ყურადღებას ამ საქმეს და, ვისიც ჯერ არს, აიძულებს ამ ფრიად საჭირო საქმის განხორციელებას.

ნოემბრის მიწურულებში აქ საზიზღარი მკვლელობა მოხდა. საბძლის კვაჭახურთან ჩასაფრებულმა გლეხმა მიქელა დათიასძე ლობჟანიძემ გზაზედ ცხენით მიმავალ გლეხს დავითა ივანეს ძე ლობჟანიძეს ესროლა საფანტით გატენილი თოფი და დასჭრა. დაჭრილმა დღე ნახევარი კიდევ იცოცხლა და განუტევა სული. მკვლელი შეიპყრეს და გამოძიება სწარმოებს.

აქაურ მემადნეთაც აღუსრულდათ ნატვრა-წადილი. ამ ორი კვირის წინად მოუვიდათ ამბავი მათის აგენტისაგან, რომ მათ მიერ სოფ. ღებში აღმოჩენილი სპილენძის მადანი შეუძენია ამხანაგობას 40,000 მანეთად. მემადნეთა სიხარულს აღარა აქვს საზღვარი. ჯერ კიდევ ოცნებით უჩინარ სიმდიდრისაგან აღფრთოვანებული გუნდრუკ საკმევლით ქება დიდებას უძღვნიან შემოქმედსა, რამეთუ მოხედა დღეთა ჭირსა მათისათა და ღირს ჰყო იგინი სიმდიდრესა აღურაცხელსა.

მიხაკო მღებელი

დაბა და სოფელი

(მოწერილი ამბები)

სოფ. ნიჟარაული, (შორაპნის მაზრა). ჩვენი სოფელი არ არის ღარიბი, როგორც მცხოვრებლებით, ისე მოსავლით. ხალხიც შეგნებულია, გესმის, რა არის კარგი და რა ავი. სწორედ ესაა მიზეზი, რომ ამ ხუთის თუ ექვსის წლის წინად, როდესაც აქ სამრევლო სასწავლებელი დაარსდა, ხალხი აღტაცებით მიეგება ამ ყველასთვის სასიამოვნო და კეთილს საქმეს. სასწავლებელს მაშინვე სასლი აუშენეს, მასწავლებელიც მოიწვიეს და შვილებიც მიაბარეს სასწავლებელში. ერთის სიტყვით, ყველას ეგონა, რომ ეგ არის აშველა ჩვენ შვილებს და წერა-კითხვას მაინც არის შეისწავლიანო. მაგრამ ამ იმედებმა ტყუილად ჩაუარა ხალხს. ეგ არის სახელია, რომ ს. ნიჟარეულში სასწავლებელი არსებობსო, თორემ ასწავლის ვინმე და ბავშვები სწავლობენ რასმეს თუ არა, ეს მარტო ალლაჰმა უწყის. ამდენი ხანია სასწავლებელი არსებობს და ერთხელ არ გამოუცდიათ ბავშვები, იციან რამე თუ არა. ან-კი რა ეცოდინებათ, როდესაც არავინა ზრუნავს სწავლის ხეირიან ნიადაგზედ დაყენებისათვის. მასწავლებლები მუდამ წელიწადს იცვლებიან და არც გასამტყუნარნი არიან, რადგან ისე მცირე ჯამაგირს აძლევენ, რომ შეუძლებელია მასწავლებელმა ამ ჯამაგირით იცხოვროს. მასწავლებელს რო მოიწვევენ, დაჰპირდებიან ხოლმე, რომ სწავლის ფულიდგან შენც მოგცემთ რაც გერგებაო, მაგრამ მცირე ჯამაგირს გარდა კაპიკსაც არ დაანახვებენ ხოლმე. კარგი და პატიოსანი, მასწავლებელს არ აძლევენ, მაშ სად მიდის სწავლის ფული, ვის და რის სასარგებლოდ იხარჯება? საჭიროა აგრეთვე ვიცოდეთ, ნეტა სად წავიდა და რომლის ჯიბის კუნჭულში მიიმალა ის ფული, რომელიც სოფლის დაუკითხავად გაუყიდულს სასწავლებლის შენობაში აიღეს? აი, რა საჭირო-ბოროტო საქმის გამორკვევაა საჭირო და სოფ. ნიჟარეულის მცხოვრებლებსკი უურზედა სძინავთ.

თავისუფალი

ნახშირა და აბდულლა

(წერილი დაღესტნიდგან)

ნახშირა ლეკია. ზამთარში ლეკთაგან მრავალნი ზაქათალის ოლქში სცხოვრობენ. ნახშირა და მისი ძმა მახმადიც თავის ცოლით აქ მოსულიყვნენ შარშან. სცხოვრობდნენ სოფ. ალიბეგლოში. რადგან ნახშირას ცოლი აქ არა ჰყავდა, თავისის ძმის ცოლს ეკურკურებოდა. ხალხი იცინოდა და ეუბნებოდა: „კაცო, ნახშირავ! სირცხვილია, ძმის ცოლს როგორა ჰყვარობ, რომ შეგიტყოს, ხომ მოგკლავსო“. — „რათაო, რად მომკლავს? განა იმან-კი არ იცის,

---

— უკანასკნელი სიტყვა... გესმით? გინდათ თუ არა სთქვათ უკანასკნელი სიტყვა, რომლის შემდეგაც განაჩენი იქნება დადგენილი.

— რატომ...

— სთქვით, მხოლოდ არ გაიმეოროთ ის, რაც უკვე სთქვა თქვენმა ვექილმა.

გლეხმა თავი ჩაჰკიდა და ჩაფიქრდა.

— აბა?..

— ამინ! სთქვა გლეხმა და ფრინველსავით ცხვირი მხარზედ გაიწმინდა.

დათვის დასასკვნელი სიტყვები მეტად მოკლე და თავ-დაჭერილი იყო. მოაგონა რა ჯღარბს, ციყვებს, თხუნელას და მამალს იმათი ღირსეული თანამდებობა, მადლობა გადაუხადა საქმის თავ-დაჭერით და მოთმინებით ყურის გდებისათვის და მაშინვე აუხსნა იმათის მოვალეობის დედა აზრი:

— ეს მოვალეობა ადვილი არ არის, ბ-ნნო ნაფიცნო მსაჯულნო, იგი მეტად რთულია, მაგრამ მრწამს, რომ თქვენს მოვალეობას კეთილ სვინიდისიერად მოეკიდებით, თქვენი ბრწყინვალე აზრი და ჭკუა დაგეხმარებათ და პირ-ნათლად შეასრულებთ. თქვენ მოისმინეთ მოწმების ჩვენება, მოისმინეთ სიტყვა ბრალდებულისა და ვექილისა! გაიხსენეთ ყველა ეს, შეაერთეთ, ასწონ-დასწონეთ და თუ ადამიანს დამნაშავეთა სთვლით — სთქვით: „დამნაშავეა“-თქო, და თუ არა სცნობთ დამნაშავეთ, ნუ იტყვით: „დამნაშავე არის“-თქო.

ამის შემდეგ ნაფიც-მსაჯულთ გარდასცეს საკითხავთა ფურცლები. ჯღარბმა თავი დაუკრა თავმჯდომარეს და მოახსენა.

— თქვენო კეთილ-შობილებავ, მაქვს პატივი მოგახსენოთ, რომ დიახ, დამნაშავეა...

— ასე არ შეიძლება, უთხრა დათვმა: ხეებს იქით მოსალაპარაკებლად უნდა წახვიდეთ.

— ჩვენ მოულაპარაკებლადაც მოგახსენებთ, დიახ, დამნაშავეა, როგორც ბრძანა ბ-ნმა ბრალმდებელმა.

— წადით, წადით, მოილაპარაკეთ. აქ არავის არაფერი უბრძანებია... თქვენი ბრძანება შეუძლიან მხოლოდ თქვენს სინიდისს, თუ იგი მოგეპოვებათ.

ნაფიცნი მსაჯულნი ერთ მხარეს ბუჩქნარისაკენ წავიდნენ და დათვი, დედოფალა და მგელი მეორე მხარეს გავიდნენ. დედოფალა ჯერ ისევ ბურანში იყო და რაღაცას ბუტბუტებდა; მგელმა-კი თან წაიღო რამდენიმე ფურცელი, რომლებზედაც მოხერხებულად იყო დახატული მგლისა, ძაღლისა და ცხვრის თავები. გლეხმა მცველებს სთხოვა ბუჩქნარებშივე მიეყვანათ და დარაჯთა მეთვალყურეობით კარგა მოშორებით გაიყვანეს.

ათის წამის შემდეგ ერთმა კურდღელმა დაიყვირა:

— სასამართლო მოდის!

მინდორზედ თითქმის ერთს დროს ყველა ბუჩქნარებში მიმალულნი გამოჩნდნენ. ჯღარბმა დათვს საკითხავთა ფურცლები ჩააბარა. ფურცლები დათვმა ჯერ თითონ ჩათვლით წაიკითხა და შემდეგ ხმა მაღლა დაიწყო.

„პირველი საკითხი: დამნაშავეა თუ არა კაცი, რომ უზრდელად ექცეოდა ცხოველებს, აწვალებდა, უსპობდა თავისუფლებას და დაუნდობლად სცემდა“? „პასუხი: არა, დამნაშავე არ არის, რადგან ცხოველებთა ალერსით ვერას გააწყობდა“.

საზოგადოებაში უკმაყოფილების ნიშნად ღმუილი გაისმა.

„მეორე საკითხი: დამნაშავეა თუ არა კაცი, რომ მისდა რწმუნებულს ცხოველებს ჰქურდავდა, არა, ჰქურდავდა-კი არა, სძარცვავდა კიდეც რძის წველით, მატყლის პარსვით და სხვანი?..

„პასუხი: ჰქურდობდა, საძაგელი დამნაშავეა“.

„მესამე საკითხი: მეორე მუხლში აღნიშნული ბრალი თუ არ დაედება და დამნაშავე არ არის, დამნაშავეა თუ არა, რომ მის მიერ შეურაცხყოფილის ცხოველების სარჩოს ითვისებდა“?

„პასუხი: არა, მაგრამ სასჯელის ღირსი კია“.

„და მეოთხე საკითხი: დამნაშავეა თუ არა კაცი, რომ ადრევე მოფიქრებულის განზრახვით ცხოველებსა ჰხოცავდა, თუმცა ისინი თანახმანი არ იყვნენ“.

„დიახ, დამნაშავეა“.

სიჩუმე ჩამოვარდა. ნადირნი და გარს მყოფი ხეები, არ იძვროდა, არ ირყეოდა, ყველას სუთქვა შეეკრა, მხოლოდ მოწმე ცხენს მუცელში რაღაცა უყუყუნებდა.

დათვმა ამხანაგებთან რჩევა დაიწყო, დედოფალა კვლავ სთვლემდა და მგელს-კი რაღაც მზრუნველობა ეტყობოდა. დათვი უკანა ფეხზებზედ წამოდგა.

— ბ-ნ ნაფიც მსაჯულთა დადგენილების თანახმად, გარდაწყვეტილ იქმნა; წამოიღრიალა დათვმა... აქ დამსწრე კაცი, როგორც ადამიანთა წარმომადგენელი, იმ დანაშაულთათვის, რომელიც დაწვრილებით იქმნება აღნიშნული მდივნის მიერ განაჩენში, მის მიერ მითვისებულ ფულებათა აუხდელად და იმაზედ დარჩენილი გარდასახადის უპატიებლად, დაიგლიჯოს და უნაშთოდ იქმნას შეჭმული. ამ განაჩენზე შეიძლება საჩივარი ორის კვირის განმავლობაში გადატანილ იქმნას ლომთან, მაგრამ განაჩენი ეხლა-კი, რათა დაცულ იქმნას სისწრაფე სამართლისა, დაუყოვნებლივ აღსრულებაში უნდა იყოს მიყვანილი. ნადირნო! მიჰმართა დათვა საზოგადოებას, აღასრულეთ მართლ-მსაჯულების განაჩენი...

ღმუილით, ყვირილითა და ბღავილით მისცვივდნენ მხეცნი კაცს, გარს შემოეხვივნენ და გლეჯა დაუწყეს...

უცებ—სადღაც შორს გაისმა გალობა მამლისა. გაყინულს ჰაერში ნათლად, მხიარულად და ხმა მაღლა მოისმა სოფლის ეკკლესიის ზარის ხმა; ზარის ხმა თანდათან ძლიერდებოდა და ღამის სიჩუმეში იფანტებოდა. ამავე დროს ცაზედ ამოცურდა ნათელი, ბრწყინვალე ვარსკვლავი და კრძალვით მისცურავდა ვარსკვლავებით გაჭედილს ლურჯად მობიბინე ცაზედ. ქვეყნიერება მხსნელი დაიბადა.

შეშინებული და კუდ-ამოძუებული მხეცები აქეთ-იქით გაიქცნენ. ზარდაცემულნი მხეცნი მირბოდნენ თავის სოროებისაკენ და შიშისაგან ვეღარა ჰბედავდნენ ბრწყინვალე ვარსკვლავისათვის შეეხედნათ; ჰგრძნობდნენ, რომ მისი მოკრძალებული სინათლე, მათ შეგუბებულს გაბოროტებას აქარწყლებდა და უბძანებდა ეპატიებინათ, დაევიწყათ ყოველივე სიბოროტე, შეურაცხება ადამიანისა, არ განესაჯათ იგი და მოთმინებით აეტანათ მისი უსამართლობა. ვარსკვლავი-კი იზრდებოდა და სასიამოვნოდ ჰბრწყინავდა.

დაგლეჯილ-ქალმებიანი გლეხი თოვლზედ იჯდა და სტიროდა. რასა სტიროდა იგი, მხოლოდ ღმერთმა უწყის, იმის მწარე ჩურჩულში-კი ხშირად გაისმოდა მწუხარე ქვითინი:

მხეცნო, ჩემო მხეცნო! აი, თქვე უტვინო, კეთილნო მხეცნოო, ჰბუტბუტებდა გლეხი და თან თავისს გარშემო ეძებდა ქვას, ჯოხს, კეტს, რომ იქვე მის ფერხთით სასამართლოს კამათის დროს ჩაძინებულ კურდღლისათვის სიცოცხლე მოესპო...

ი. კახელი

რა. დაღესტანში რომ წავა, ის კიდე ჩემს ცოლს გაუარშიყდესო, ამბობდა ის. ამას ისე დამშვიდებით ამბობდა ნახშირა, რომ გეგონებოდათ, ზნეობითი კანონი აღუსრულებია და ამისათვის სინიდისი არ აწუხებს და არც არავისი სცხვენიანო. მაგრამ მე არ მიკვირს მისის სინიდისის დაჩლუნგება და დაყრუვება. ისინი სარწმუნოებას ასე აღუზრდია და ჩვენი ქრისტიანებიც ამისათვის ეძახიან „ნახშირა“-ს, რომ იმას გული, სული და სინიდისი გაშავებია.

ასეთი საქმე მაჰმადიანთა შორის საზოგადო მოვლენაა. ესენი ძმის ცოლებს არ ინდობენ. საზიზღარი ზნე-გარყვნილება ამ დღეებში გამოიჩინა ერთმა ბაბალოელმა თათარმაც აბდულლამ. ამას ძმა ციმბირში ჰყავს; მისი ცოლი-კი მასთან სცხოვრობს. თურმე ნუ იტყვით, აბდულლას შეუჩვევია ძმის ცოლი და იგი დაორსულებულა. 13 დეკემბერს ფატმას ვაჟიშვილი ჰყოლია. აბდულლა შემოსულა მშობიარესთან, ყმაწვილი დაურჩვია, გაუხვევია ძონძებში და ჩაუდვია მშობიარის ყუთში. დღესაც იქვე ასვენია. უკვე გამოიძია პოლიციამ საქმის გარემოება. ახლა ელიან ექიმს. მაგრამ განა ექიმი-კი ზნეობის გამასწორებელია.

ასეთივე საქმე ჩაუდენია ახალგაზდა თათრის ქალს, რომელიც ქმარს გაჰყრია, სხვა თათარი შეუყვარებია, შვილი ჰყოლია, მაგრამ მეორე დღეს დაურჩვია. ეს ქალბატონიც სამართალშია მიცემული. მაგრამ რა გამოვა, აქ ყველას უშიშრობა ეტყობა. „გამგზავნონ ციმბირში რა, იქაც ხომ პურს მაჭმევენო“, ამბობენ დანაშაულის ჩამდენნი.

ინგილო ჯანაშვილი

რუსეთი

—

მიწათ მოქმედებისა და სახელმწიფო ქონებათა სამინისტრომ ბრძანება დაუგზავნა ტყეების დამცველ კომიტეტებს, რომ ნებას ნურავის მისცემთ არჩევით სჩეხონ ხოლმე ტყე, იმ ნაწილს გარდა, რომელიც გადადებულია გასაჩეხადაო.

— პეტერბურგში მიელიან ცნობილს იტალიელს მარკონის, რომელმაც უმავთულო ტელეგრაფი მოიგონა.

— ფინანსთა სამინისტროსთან ამ დღეებში დაარსდა განსაკუთრებული კომისია, რომელმაც სახელმწიფო % ქაღალდების კუპონების შენახვისა, გაგზავნ-გამოგზავნისა და გაუქმების საქმეში წეს-რიგი უნდა შემოიღოს.

— უკვე გამოქვეყნებულ იქმნა ნორმალური წესდება შეუძლებელ მოსწავლეთა დამხმარებელ საზოგადოებათათვის.

უცხოეთი

—

სპარსეთი. აი რასა სწერს ბერლინის გაზეთი „Post“-ი სპარსეთის აწინდელ შინაურ მდგომარეობის შესახებ: „ყველანი დიდის სიხარულით მიეგებნენ ახალის შაჰის მუზაფარ-ედინის სპარსეთის ტახტზედ ასვლას; ყველას იმედი ჰქონდა, რომ იგი გონებრივად და ქონებრივად წინ წაიწევს და საერთოდ ეს ჩამორჩენილი ქვეყანა პროგრესის გზას დაადგება. მაგრამ ახალმა შაჰმა არ გაამართლა მოწინავე კაცების იმედი და სპარსეთი ამ ჟამად გაცილებით უფრო ცუდ მდგომარეობაშია, ვიდრე იგი წინანდელს შაჰის ხელში იყო. ამ უკანასკნელ დროს ზვავ-დასხვა ამბოხებამა და აჯანყებამ ერთი ორად იჩინეს თავი. მთელი სპარსეთი, განსაკუთრებით სამღვდელოება, დიდად უკმაყოფილოა შაჰის მართვა-გამგეობით. ყველგან უფულობა და საშინელი სიღარიბე გამეფებული. აუარებელი ფული, განსვენებულის შაჰის ნასრ-ედინის მიერ შეგროვილი, ახალმა შაჰმა უკვე მიხარ-მოხარჯა და უიმისოდაც გაჭირვებული ხალხი ახალის გარდასახადით დატვირთა. ყველა ამის მიზეზად იმას ასახელებენ, რომ შაჰმა წინანდელი გამოცდილი მინისტრები დაითხოვა და იმათ ნაცვლად დანიშნა თავისი მეგობრები, რომელთაც თვისის ჯიბის გასასქელებლად ყოველგვარ საშუალებას მიჰყვეს ხელიო. უკმაყოფილება დღითი-დღე იზრდება. აქა-იქ ხალხმა სახელმწიფო მოხელენიც-კი გარეკა და თავის მიერ არჩეული კაცები დანიშნა საქმეების გამგებელად. ამ სამის თვის წინად ქალაქ შირაზის მცხოვრებელთ განდევნეს გუბერნატორი და იმის ნაცვლად აირჩიეს კომიტეტი, რომელიც განაგებს ქალაქისა და მთელის შირაზის პროვინციის საქმეებს. მცხოვრებელთ გაუცხადეს შაჰს, რომ ყოველ წლივ დადებულს ხარჯს მოგცემთ, ხოლო ჩვენს შინაურს საქმეებს ჩვენ თითონ მივხედავთ და განვაგებთო. სამღვდელოება შაჰის მოწინააღმდეგეთა მხარს იჭერს და თხოულობს, რომ ცვლილებანი იქმნეს შემოღებული სახელმწიფოშიო. მან კიდეც მიართვა შაჰს ცალკე ბარათი, რომელშიაც ყოველსავე უწესოებას თვით შაჰს და იმის მახლობელთ სდებენ“.

—

იტალია. ჩინეთის საქმემ იტალიაც აალაპარაკა. თუმცა იტალიას ამ ჟამად არავითარი ინტერესი არა აქვს ჩინეთში, მაგრამ ამ ქვეყნის სიმდიდრემ იმის ყურადღებაც მიიქცია. იტალიის პოლიტიკოსთა სიტყვით, იტალიამ სხვა დიდთა სახელმწიფოთა მაგალითს უნდა მიჰბაძოს და იმათსავით თითონაც აღმოსავლეთის ქვეყნებში თავისის ნაწარმოებისათვის ბაზრები შეიძინოს. ხოლო ჩინეთზედ კარგს ბაზარს იგი ვერ შეიძენს. განსაკუთრებით ჩინეთი იმის აბრეშუმის ნაწარმოებისათვის არის საჭირო. ამის მიუხედავად გაზ. „Cor. della Sera“ სიტყვით, იტალია მაინც ჯერ-ჯერობით სამხედრო გემებს არ გაჰგზავნის ჩინეთში და მხოლოდ თვალ-ყურს ადევნებს იქ საქმეთა მსვლელობასაო.

ნაკვესი

—

ერთი წინაღამის ნაქეიფარი მეგობარი შესჩიოდა მეორეს:

— თავი ისეთი მაქვს, თითქოს შიგ თოფებსა სცლიდნენო...

— სწორედ აგრე იქნება, ალბად მწყერებსა ჰხოცავს ვინმეო, უპასუხა მეგობარმა.

ჟურნალ-გაზეთებიდგან

(ამოკრებილი ამბები)

ხშირად სწერენ ხოლმე ჟურნალ-გაზეთებში ცნობებს შესახებ იმისა, რა საოცარის სისწრაფით დადის ხოლმე რკინის გზის მატარებელი ამერიკაში. ეს სისწრაფე თუმცა საოცარია, მაგრამ ადამიანს მაინცა სჯერა, რომ ასეთი სისწრაფე შესაძლებელია სწორე გზებზედ, მაგრამ, უფრო საოცარი ის არის, რომ ამერიკელები ასეთისავე სისწრაფით მატარებლებს მთიან და მრავალ მისახვევ-მოსახვევ გზებში ატარებენ ხოლმე. აი, მაგალითად, როგორ მოგწონთ ეს ამბავი. ამას წინად ერთს მდიდარს ამერიკელს ჩიკაგოში დეპეშა მოუვიდა დანვერიდგან (კოლორადო)—შენი შვილი სიკვდილის პირას არის და რაც შეიძლება მალე მოდიო. ამ ორ ქალაქ შორის 2000 ვერსზე მეტია და საგანგებო მატარებელი ერთის ქალაქიდგან მეორე ქალაქამდე ოცდა-ათს საათს უნდება. გზა მთიანია და მრავალი მისახვევ-მოსახვევია გზაში, ასე რომ მეტის სისწრაფით სიარული ძლიერ გასაჭირი იყო. რა უნდა ექმნა დაძმარებულს მამას? მაინც წავიდა რკინის გზის სამმართველოში და სთხოვა, რაც შეიძლება მალე მიმიყვანეთ დანვერში და რაც გნებავთ გამომართვითო. რკინის გზის მმართველობას უთქვამს, 24 საათში შეიძლება მიგიყვანოთ, მაგრამ ამაზედ ადრე-კი ვეღარაო. დილის 10 საათზედ მატარებელი გავიდა ჩიკაგოდგან და მეორე დღეს სამ საათზედ უკვე დანვერში იყო. ამგვარად 24 საათის მაგიერად მატარებელი სულ 17 საათს მოუნდა, მატარებლის მემანქანის თავგამოდების წყალობით, რომელიც მოუთმენელს მამას დაექრთამნა. მაშასადამე მატარებელს საათში 117 ვერსი გაუვლია. მაგრამ შეწუხებულმა მამამ ამაოდ გადასდო თავი და ამაოდ დაჰხარჯა ფული: საყვარელს შვილს მაინც ცოცხალს ვერ მიუსწრო.

* * *

საკვირველი ამბავია დაბეჭდილი ერთს ჟურნალში. კრუხს ქათამს კვერცხები გამოაცალეს და წიწილების გამოჩეკა არ დაანებეს. იქვე ახლოს კატამ კნუტები დაჰყარა. ერთხელ კატა მოშორდა კნუტებს. კრუხი მივიდა კნუტებთან და ფრთები გადააფარა გასათბობად. კატა დაბრუნდა, მაგრამ კრუხი კნუტებს არ მოშორდა. მოუხდა ბრძოლა და დამარცხებულმა კატამ კნუტები კრუხის ანაბარა დასტოვა. რაღა თქმა უნდა, კრუხმა ვერაფერი დედობა გაუწია კნუტებს და ისინიც მშივრები დაიხოცნენ.

საისტორიო და საბიბლიოგრაფიო წერილები

(წერილი: მ)

> კელი მწერლისაჲ საფლავსა შინა ლპების, ხოლო ნაწერი თითთა მისთა ჰგიებს მარადის.
>
> ნიკოლოზ მღვდელი (მწერალი 1210 წლისა)

თუ მწერალი ისეთის ერთგულებით, გულ-მოდგინებით, სასოებით, მოწიწებით, სიმშვიდით, სიწმიდით, გამჭრიახობით, სიქველით, სიყვარულით და კრძალვით ჰკიდებს კალამს ხელს, როგორათაც ეს იცოდნენ ძველი დროის ქართველ მწერლებმა, მაშინ ნიკოლოზ მღვდლის ნათქვამი მართალია და ჭეშმარიტი, ხოლო თუ მწერალს აკლია ზემორე ხსენებულნი თვისებანი, იგი თავისთან ერთად, თვის სიკვდილის დღესვე, ჰმარხავს „თითთა თვისთა ნაწერთაც“. რაოდენადაც ძველად მწერლობა საღვთო და წმიდა სასიბრძნო ხელოვნება იყო, იმოდენად იგი დღეს უმრავლესობამ ზერელედ და ზიზილპიპილად ჰქმნა...

უნდა ნახოთ მოხსენებული კრებული („ივერია“ № 267) და ის კრებული (საეკკლესიო მუზეისა № 19), რომლის შესახებ დღეს გვსურს საუბარი, რომ ირწმუნოთ ნიკოლოზ მღვდლის თქმულობა...

ამ ორთავე კრებულებს თუმცა ქრონიკონები არ უზისთ, გარნა მათი სიძველე აშკა გარეშეა. პალეოგრაფიის (წერის ხელის) კარგად მცოდნე დ. ზ. ბაქრაძე მათ აკუთვნებს: № 95 ს (უკვე ჩვენ მიერ განხილულს) მე-IX—X საუკუნეს, ხოლო № 19 მე-VIII—X საუკუნეს. ორთავე ეს მეგლები სქელს ტყავზედ დაწერილია, პირველი მთლათ ნუსხურით და მეორე, ზოგიერთ ფურცელს გარდა, ასომთავრულით. ორთავე ისე ფაქიზად და ისეთის გულმოდგინებით გადაწერილია, რომ, გეგონება, თითქო ავტორს კალამი ერთხელ ამოუწვია მელანში და მით გაუსრულებია მთელი წიგნიო, ე. ი. ის კრებული, რომლის გადაწერას დღევანდელი ჩვენი მოძმე 1—2 წელიწადს ძლივს შეასრულებდა!

კრებული № 19 იწოდება „სვანურ მეგლად“, რადგან იგი უპოვნიათ სვანეთში და იქიდგან მოუტანიათ ტფილისს და დაუცრძალავთ სასულიერო სემინარიის წიგნთსაცავში (ხოლო დღეს, როგორც ვსთქვით, ეკუთვნის საეკკლესიო მუზეის).

კრებულს, რომლის სიგრძე $^3/_4$ ალაბი იქნება, თუმცა თავი და ბოლო აკლია და შიგა და შიგაც ფურცლები დაკარგული აქვს, მაინც შერჩენია 245 ფურცელი (490 გვ.)

კრებულში შეტანილია სიტყვანი და მოძღვრებანი დიდთა მქადაგებელთა და მოღვაწეთა (იოვანე ოქროპირისა, ათანასე ალექსანდრიელისა, გრიგოლი ღვთისმეტყველისა, გრიგოლ ანძიანძორელისა, პეტრე იერუსალიმელისა, წმ. ნინოსი და მრ. სხვათა), ცხოვრებანი მამათა და წამებულთანი (მთავარ მოწამის სტეფანესი, პავლე მოციქულისა, დიონისი სოკრატის მოწაფისა, წმ. აბოსი, ბასილი კესარიელ-კაპადუკიელისა და მრ. სხვათა) და აგრეთვე სწავლანი სხვა-და სხვა საეკკლესიო საკითხავების შესახებ.

სამწუხაროდ, არა სჩანს, თუ ვინ, სად და სახელდობრ რომელს წელიწადს შეადგინა და გადასწერა ეს მეგლი. მწერლის სახელი წარწყმიდა დრო-ჟამმა დაკარგულ ფურცლებთან ერთად, ხოლო „ნაწერი თითთა მისთა ჰგიებს მარადის!“

ნინოს ქადაგება შესახებ ქრისტეს ნათლის ღებისა, რომლის ვარიანტი შეტანილია № 95-შიაც, გადმოვწერეთ და აგრეთვე წმ. აბოს ცხოვრებაც.

ყოვლად საჭიროა, რომ ცხოვრება აბოსი, ტფილისის ზე-მდგისა და პატრონისა, რომელიც იწამა აგარიანთაგან 6 იანვარს 786 წელს, დაიბეჭდოს ისე, როგორც ამ მე VIII—IX საუკ. მეგლშია, ხოლო დასაბეჭდად უკვე მოვამზადეთ სამის მველის ვარიანტის ურთი-ერთთან შედარებით.

წმ. ნინოს ქადაგებათ, თუ ინებებს „ივერიის“ მწიგნობართ უხუცესი, დავბეჭდავთ ამ გაზეთში.

მ. ჯანაშვილი

ახალი წიგნები

—

მივიღეთ ბ-ნ მ. ა. ბარკალაიას მიერ გამოცემული ქუთაისში განსვენებულის თავადის ნ. ტ. დადიანის „საამდროო გამოცანები“—ზმაკიდურები ჩვენს მოღვაწეებზედ. ეს ზმაკიდურები 1891 წელს დაიბეჭდა გაზ. „ივერია“-ში „არჩილურ შვიდთავის“ სათაურით, წიგნაკი ლამაზად არის გამოცემული, შეიცავს 33 გვერდს და ჰღირს 15 კაპ.

შემოწირულება

—

ქართველ ღარიბ ბავშვების სასარგებლოდ მივიღეთ ბავშვთაგან: მარიამ გაბაშვილისაგან —1 მ., რეზო გაბაშვილისაგან—50 კაპ. და გოგლი გაბაშვილისაგან—50 კაპ.

„ივერიის“ ფოსტა

—

დ. სკუჩისპირელს. თქვენ მიერ გამოგზავნილი „ნაწყვეტი“ არ დაიბეჭდება.

ლ. ანტონიძეს. ლექსები არ დაიბეჭდება, სუსტია.

ქ. ქ—სი. ბ—ს. „ნაწყვეტი“ არ დაიბეჭდება.

ბ—ჯ—ი—ს. თქვენი ლექსები არ დაიბეჭდება.

დ. ხონი. მღ. სპ. გორდულაძეს. „წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების“ წევრობა ვისაცა ჰსურს, წელიწადში 6 მან. უნდა გარდაიხადოს.

უაზ—ი. თქვენ მიერ გამოგზავნილი ნაწყვეტი არ დაიბეჭდება.

დეპეშა

(რუსეთის დეპეშათა სააგენტოსაგან).

30 დეკემბერი

კიოლნა. „კიოლნის გაზ.“ ჩინეთის სესხის გამო მოლაპარაკების შესახებ იუწყება: „ჩინეთის თხოვნა ინგლისისადმი 16 მილ. გირვ. სტერლინგის სესხის შესახებ მალე იქმნება აღსრულებული. საზოგადო აზრი მხარს უჭერს და თან და თან აიძულებს მთავრობას, რომ მან მისცეს ჩინეთს სესხი“.

პრაღა. ლანდტაგმა მოქმედება დაიწყო. კარებში პოლიციელნი დგანან. წინადადება შეიტანეს კომისია იქმნას ამორჩეული იმ საგნის განსახილველად, თუ, ორივე ერის თანხმობით, რა გვარად შეიძლება მოწყდებილ იქმნას ენათა საქმე.

ბომბეი. უკანასკნელის 48 საათის განმავლობაში 159 კაცი გახდა შავის ჭირით ავად; მათ შორის 126 გარდაიცვალა. ავადმყოფობის ხელმეორედ გაჩენის დღიდგან სულ 408 კაცი გარდაიცვალი.

განცხადებანი

ტფილისის ქალაქის გამგეობა

ამითი აცხადებს საყოველთაოდ, რომ ქალაქის საასპო დაკეტილი იქმნება და პირუტყვის დახოცვის ნება არავის მიეცემა 1 და 6 იანვარს. (2—6.—2)

ქალაქის გამგეობა

ამითი აცხადებს საყოველთაო საცნობელად, რომ იმ ეტლებისათვის, რომელთაც თვლებზედ შირა (რეზინი) აქვთ გადაკრული, სხვა ნიხრი არ არსებობს და ფასი ამ ეტლით სიარულისათვის იგივეა, რაც უშირაო (ურეზინო) ეტლებისათვის. ამიტომ ქალაქის გამგეობა სთხოვს ყველას, თუ ვინიცობაა, მეეტლემ დაწესებულ ნიხრზედ მომეტებული ფასი ითხოვა შირით გადაკრულ თვლებიან ეტლით სიარულისათვის, შეატყობინოს ეს ქალაქის გამგეობას პირადად ანუ ფოსტით.

(3—6.—3)

1898

„АГБЮРЪ“

XVI г.

ежемѣсячный иллюстрированный дѣтскій журналъ съ педагогическимъ отдѣломъ.

ВО ВСЕЙ ИМПЕРІИ единственныя иллюстрир. періодическія изданія на армянскомъ языкѣ.

„ТАРАЗЪ“

IX г.

еженедѣльный иллюстрированный журналъ для семейнаго чтенія.

ГОДОВЫЕ ПОДПИСЧИКИ СЪ НОВОГОДНЫМИ НОМЕРАМИ ПОЛУЧАЮТЪ ПРЕМІИ:

А Г Б Ю Р А

Роскошный АЛЬБОМЪ большого формата въ изящномъ переплетѣ, заключающій 24 копіи разноцвѣтныхъ художественныхъ картинъ Семирадскаго, Зихэля, Макарта, Таліана, Верещагина и проч.

Т А Р А З А

МАТЕРИНСКОЕ СЧАСТЬЕ, роскошная хромо-олеографія, въ 23 кр. и 39×53 с. заготовленная въ одномъ изъ извѣстныхъ художественныхъ заведеній въ **Берлинѣ**.

В Ъ О Т Д Ѣ Л Ь Н О Й П Р О Д А Ж Ѣ

цѣна АЛЬБОМА 3 руб., для подписчиковъ **Тараза**—2 руб.

МАТЕРИНСКОЕ СЧАСТЬЕ, 3 руб. для подписчиковъ **Агбюра**—2 руб.

П Р О Г Р А М М А:

Романы, повѣсты, разсказы, сказки. Поэмы, стихотворенія. Статьи, касающіяся воспитанія и обученія дѣтей. Путешествія. Біографіи. Критика и библіографія. Наука и искусство. Фельетонъ. Театръ и музыка. Педагогическіе и научные совѣты, проэкты, отвѣты. Домашнее хозяйство. Парижскія моды, рукодѣлія, шитье, кройка. Разныя извѣстія. Смѣсь. Забавы, шахматныя и другія игры, ребусы, анекдоты. Пѣсни съ нотами. Почтовый ящикъ. Объявленія.

Въ 1898 г. между прочимъ будутъ печататься въ **Таразѣ**: 1) Новый романъ Зола **Парижъ** (переводится на армянскій языкъ съ оргинала спеціально для Тараза) **2) Севъ кагакъ**, оргинальный романъ въ 4-хъ частяхъ, изъ Бакинской буржуазной жизни. (Бытъ чернорабочихъ и ихъ патроновъ въ Балаханахъ, заводахъ, промыслахъ и въ Новомъ Содомъ-Гоморѣ, огненномъ БАКУ). Авторъ романа СЕВЪ-КАГАКЪ на мѣстѣ тщательно изучилъ типы своихъ героевъ. 3) **Тайны константинопольскаго двора**, оргинальный романъ изъ прошлой и современной жизни Оттоманской имперіи. Интриги во дворцѣ и гаремѣ.

Въ жур. Агбюръ между прочимъ будетъ печататься **Леонъ кайсръ** историческій романъ для юношества. Матеріялы для этого романа, написаннаго спеціально для Агбюра, собраны авторомъ изъ библіотекъ **Мхитаристовъ** въ Венеціи и Вѣнѣ. Журналы Агбюръ и Таразъ имѣютъ постоянныхъ сотрудниковъ въ Петербургѣ, Москвѣ, Парижѣ, Вѣнѣ, Венеціи, Лондонѣ, Берлинѣ, Женевѣ, Константинополѣ, Нью Іоркѣ, Іерусалимѣ, Эчміадзинѣ, Римѣ, Индіи, Сибири, Болгаріи, Египтѣ, Персіи, Америкѣ, и во всѣхъ углахъ **Кавказа**. Въ 1897 г. въ журн. Агбюръ и Таразъ со всѣхъ этихъ мѣстъ печатались статьи по всѣмъ отраслямъ науки и искуства, корреспонденціи. Клишэ для иллюстраціи заготовляются исключительно въ Петербургѣ, Парижѣ, Лондонѣ и Берлинѣ. Подписчики журналовъ „Агбюръ-Таразъ“ за пересылку премій должны приплатить 1 руб.

Годовая плата за „Агбюръ“ 3 руб. (за границу 4 р.) за „Таразъ“ 6 р. (за границу 10 руб.)

Адресъ: **Тифлисъ**, редакція журналовъ „Агбюръ“ или „Таразъ“ (Tiflis, Caucase, Redaction du journal „Agbur“ ou „Taraz“.

Редакторъ-издатель **Т. Я. Назарянъ**

(3—უ.—2)

„ცნობის ფურცელი“

ყოველ დღიური სახალხო გამოცემა.

1898 წელს გამოვა უფრო **ვრცელის შინაარსით** და **მრავალის ცნობებით** საქართველოს ყველა კუთხიდან.

„ცნობის ფურცელი“ ერთად ერთი ყოველ-დღიური გაზეთია, რომელიც სიიაფისა გამო ყველასათვის ხელ-მისაწვდომია.

დიდი უპირატესობაა აგრეთვე ის გარემოება, რომ გაზეთი გამოდის **ყოველ-დღე** კვირა-უქმეების შემდეგაც.

წლიურ ხელის მომწერთა საყურადღებოდ.

ვინც გაზეთს წლიურად დაიკვეთავს, იმას უსასყიდლოდ გაეგზავნება

კედლის კალენდარი 1898 წლისა

სურათებიანი და მშვენიერს ქაღალდზედ დაბეჭდილი სხვა-და-სხვა ფერადებით

სამაგალითო და **ძვირფასი ნოვათები**

„ცნობის ფურცლის“ რედაქციამ შეიძინა უფლება და დამდეგს 1898 წელს გამოსცემს **ჩვენის ახალგაზდა ნიჭიერის მწერლის შ. არაგვისპირელის**

სრულს თხზულებათა

ავტორის სურათით, მოკლე ბიოგრაფიით და კრიტიკულის განხილვით. წიგნში მოთავსებული იქნება ოცზე მეტი სხვა-და-სხვა საუკეთესო მოთხრობები, დაწერილი 1898 წლამდე. წიგნი იქნება მშვენიერს ქაღალდზედ დასტამბული, დიდის ზომისა და 300 გვერდზედ მეტი.

გაზეთის ფასი: წლიურად ყველა ნომრებით **6** მ., ნახევარის წლით **4** მ., ერის თვით **60** კაპ. ცალკე ნომერი **3** კაპ.

შეღავათიან ხელის-მომწერთათვის

იმ ხელის-მომწერთ, რომელთაც წლიურ ფასის სრულად შემოტანა გაუძნელდებათ, რედაქცია შეღავათს აძლევს: ხელის მოწერის დროს 2 მ. წარმოადგინონ და მერე ყოველ თვე და თვე თითო მან., ვიდრე წლის ფასს შეასრულებდნენ.

საჭირო შენიშვნა. წინანდელი ხელის მომწერთა, თუ მოისურვებენ დამდეგის 1898 წლისათვის გაზეთის დაკვეთას, უნდა დროისით შეატყობინონ რედაქციას და თან გამოგზავნონ დაბეჭდილი ადრესი, რომლითაც „ცნობის ფურცელი“ ეგზავნებათ, რათა დროზედ მიუვიდეთ გაზეთი, თორემ ადრესების ბეჭდვა ფოსტისათვის და სხვა მრავალი წვრილმანი საქმენი, აუცილებელნი ხელის მოწერის მიღების დროს, აფერხებენ გაზეთის დროზედ გაგზავნას.

პირველ იანვრიდგან გაზეთი მხოლოდ იმას მიუვა, ვინც დეკემბერშივე გამოაცხადებს თავის სურვილს გაზეთის გამოწერაზედ. ადრესი გაზეთის დასაკვეთად: Тифлисъ, газета „Цнобисъ Пурцели“

რედაქტორ-გამომცემელი **ვალერიან ლევანის ძე გუნია.**

(6—უ.—2)

X-й годъ изд. „РУССКІЙ ЛИСТОКЪ“. X-й годъ изд.

ЕЖЕДНЕВНАЯ ГАЗЕТА „РУССКІЙ ЛИСТОКЪ“.

Открыта подписка на 1898 Годъ

(10-й годъ изданія)

НА БОЛЬШУЮ

ежедневную политическую, общественную и литературную газету

„РУССКІЙ ЛИСТОКЪ“,

издаваемую съ 1897 года **безъ предварительной цензуры** по новой расширенной программѣ, новыми издателями и подъ новой редакціей. Будучи по обширности своей программы, по внутреннему содержанію, по полнотѣ и свѣжести матеріала, по объему и формату равной съ большими столичными, дорогими изданіями, газета **„русскій листокъ“** въ то же время является самой дешевой изъ нихъ. Кромѣ обычнаго содержанія всѣхъ газетъ, въ текстѣ нашей газеты будутъ помѣщаться **портреты** общественныхъ дѣятелей, рисунки, чертежи и планы; ежедневно два фельетона: въ одномъ помѣщаются романы, повѣсти, стихи и пр., въ другомъ—обозрѣнія московской („Улиссъ“), петербургской („Аркадій Восторговъ“), провинціальной (А. Павловъ), русской вообще (В. Ірд.), иностранной жизни; научныя статьи въ общедоступномъ изложеніи и пр. Всѣ новости государственной жизни получаются **телеграммами отъ собственныхъ** корреспондентовъ и по новизнѣ своей опережаютъ всѣ московскія и даже петербургскія газеты. Желающимъ газета высылается для ознакомленія въ течніе недѣли по полученіи 7 двухкопеечныхъ марокъ на пересылку.

подписная цѣна

НА ГОДЪ СЪ ДОСТАВКОЙ И ПЕРЕСЫЛКОЙ

6 Р. ШЕСТЬ РУБ. 6 Р.

на	6	мѣсяцевъ	3	рубля	50 коп.
—	5	—	3	р.	—
—	4	—	2	р.	50 к.
—	3	—	2	р.	—
—	2	—	1	р.	40 к.
—	1	—	„	—	75 к.

Годовымъ подписчикамъ допускается разсрочка подписной платы: при подпискѣ—3 рубля и къ 10 апрѣля—3 рубля.

Адресъ главной конторы: **Москва Никитскій бульваръ домъ Шмидтъ.**

Издатели: **Н. Л. Казецкій и П. Х. Гензель.**

За редактора *Н. Л. Казецкій.*

X-й годъ изд. „РУССКІЙ ЛИСТОКЪ“. X-й годъ изд.

скоро выйдетъ изъ печати

„КАВКАЗСКАЯ ЖИЗНЬ“,

ХУДОЖЕСТВЕННО-ЛИТЕРАТУРНЫЙ ИЛЛЮСТРИРОВАННЫЙ СБОРНИКЪ.

Содержаніе: I. **Военно грузинская дорога**, стихотвореніе *В. Лебедева.* II. **Жинвани**. Древнѣйшій городъ Грузіи, неизданная статья историко археолога *Платона Іоселіани.* III. **Сельскія картинки** изъ Важа-Пшавела, съ грузинскаго, *А. Никитина.* IV. **Мингрельскій языкъ** (разговорный и литературный). V. **Осенняя ночь**, стихотвореніе *П. Опочинина.* VI. **Невинная жертва**, повѣсть *Раффи*, съ армянскаго. VII. **Изъ кн. Ильи Чавчавадзе**, стихотвореніе В. Величко, VIII. **Верійское ущелье**, этнографическій очеркъ *Ив. Ростомова.* IX. **Кавказъ**, въ экспромптахъ поэтовъ: *А. Будищева, В. Мазуркевича, Ф. Соллогуба, В. Шуфа* и *А. Өедорова.* X. **Нашествіе чалабовъ**, сцены изъ армянской сельской жизни, *А. Мануельянца.* XI. **Грузинскіе католики**, неизданная статья *Луки Исарлова.* XII. **Изъ тифлисскихъ нравовъ**, съ грузинскаго, NN. XIII. **Изъ кн. Акакія Церетели**, стихотвореніе *В. Лебедева.* XIV. **Закавказская деревня** (вмѣсто обзора), *Ш. Давидова*, и т. д.

Цѣна экземпляра, съ пересылкою и доставкою, **1** р. **20** к.; по выходѣ—**2** руб. За коленкоровый переплетъ съ золотымъ тисненіемъ—**1** руб.

Принимаются абъявленія.

Требованія адресовать въ книжные магазины: „Центральной книжной торговли“ и грузинск. „Общества распространенія грамотности“, или издателю **Шіо Давидову. Тифлисъ.**

(5—უ.—3)

„ТИФЛИССКІЙ ЛИСТОКЪ“

(XXI ГОДЪ ИЗДАНІЯ).

Газета ежедневная, литературная, общественная и политическая.

Подписная цѣна. (для городскихъ): 12 мѣс.—5 руб., 6 мѣс.—3 руб., 3 мѣс.—1 р. 75 к., 1 мѣс.—75 к., (для иногородныхъ): 12 мѣс.—7 руб., 6 мѣс.—3 р. 50 к., 3 мѣс.—2 р., 1 мѣс.—1 руб.

Подписка принимается исключительно: Тифлисъ, Головинскій прос., № 3.

Объявленія: для Закавказья за мѣсто, занимаемое строкой петита: на первой страницѣ 10 коп., на послѣднихъ—5 коп; за объявленія внѣ предѣловъ Закавказья: на первой страницѣ 16 коп., на послѣднихъ 8 коп.

(3—უ.—2)

ცნობილ ფაბრიკების

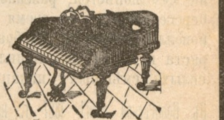

როიალები

პიანინო

ფის-გარმონიანი, სკრიპკები, გიტარები, ფლეიტები, კლორნეტები, ნოტები, სიმები და სხვ. და სხ.
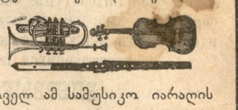
ყოველ ამ სამუსიკო იარაღის შეძენა შეიძლება ფასის წვრილ-წვრილად გადახდით.

ახალი პრეისკურანტები მუქთად იგზავნება,

კავკასიის ცენტრალი საწყობი სამუსიკო იარაღებისა

ბ. მ. მირიმანიანისა

რომლისაგანაც საიმპერატორო სამუსიკო საზოგადოება ყოველს საჭირო სამუსიკო იარაღსა ჰყიდულობს.

Тифлисъ. Музыкальное депо Б. М. Миримяняна. Дворцовая ул.

(28)

იმლევა ქირით

ნიკოლოზის ქუჩაზედ, საგინაშვილის სახლში, № 21. ზემო სართულში **ხუთი ოთახი** თავისის მოწყობილობებით.

ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА 1898 ГОДЪ

на ежемѣсячный литературно-историческій журналъ

„Вѣстникъ Иностранной Литературы“

Въ 1898 году „ВѢСТНИКЪ ИНОСТРАННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ“ будетъ попрежнему неуклонно преслѣдовать поставленную при его основаніи главную задачу—давать **общедоступное, разнообразное, литературно-художественное чтеніе**, знакомя въ хорошихъ переводахъ съ лучшими, какъ новѣйшими, такъ и классическими произведеніями всѣхъ выдающихся иностранныхъ изящныхъ литературъ. Вмѣстѣ съ тѣмъ, какъ въ отдѣльныхъ статьяхъ, такъ и въ болѣе краткихъ очеркахъ и замѣткахъ, въ отдѣлѣ „Заграничной хроники“, значительно расширенномъ съ мая 1897 года. „ВѢСТНИКЪ“, внимательно слѣдя за иностранною жизнью во всѣхъ ея характерныхъ проявленіяхъ, будетъ сообщать **обо всемъ новомъ, выдающемся, интересномъ** въ заграничной **общественной жизни, наукѣ, литературѣ и искусствѣ**.

Подписчики „Вѣстника Иностранной Литературы“ получатъ

при Январьской книгѣ 1898 года

безплатное отдѣльное приложеніе

ПЕРВОЕ НА РУССКОМЪ ЯЗЫКѢ ОБЩЕДОСТУПНОЕ ИЗДАНІЕ

ПОЛНАГО СОБРАНІЯ (СТО) НОВЕЛЛЪ,

составляющихъ

„ДЕКАМЕРОНЪ“ ДЖІОВАННИ БОККАЧЧІО,

БОЛЬШОЙ ИЛЛЮСТРИРОВАННЫЙ ТОМЪ (свыше 650 страп.).

Въ текстѣ будетъ воспроизведено **болѣе 200 копій съ геліогравюръ 30 копій съ офортовъ** лучшаго изъ иллюстраторовъ „Декамерона“—даровитаго **Жака вагреца**. Тонкое изящество и артистическая законченность выполненій соединяются въ иллюстраціяхъ этого выдающагося французскаго художника съ глубокимъ знаніемъ флорентійскаго быта, современнаго Боккаччіо, и тщательнымъ изученіемъ характеровъ дѣйствующихъ лицъ всѣхъ ста новвелъ. Безсмертное произведеніе великаго итальянскаго писателя „ДЕКАМЕРОНЪ“ (10 ти дневные разсказы)—собраніе 100 повѣстей, разсказанныхъ обществомъ изъ 7 дамъ и 3 мужчинъ, переселившихся во время чумы въ деревню. Полныя жизненной правды новеллы **Боккаччіо** изображаютъ людей всякихъ состояній, всякаго возраста и характера, приключенія самыя разнообразныя, начиная съ веселыхъ, смѣшныхъ, пикантныхъ и кончая трагическими и трогательными

Въ Ноябрьской книгѣ 1897 г. начатъ печатніемъ

новый романъ

ЭМИЛЯ ЗОЛА—„ПАРИЖЪ“

Въ Январьской и послѣдующихъ книгахъ „Вѣстника“ 1898 года будутъ помѣщены

новые романы:

АЛЬФОНСА ДОДЭ,

Поля Бурже, Пьера Лоти и Марселя Прево;

новый романъ наиболѣе выдающагося изъ современныхъ испанскихъ беллетристовъ **ПЕРЕСА ГИЛЬДОСА;**

НОВЫЯ ПРОИЗВЕДЕНІЯ ДАРОВИТѢЙШИХЪ ЮМОРИСТОВЪ:

Марка Твена, Франка Стоктона и Джерома К. Джерома;

только-что появившееся и встрѣченное единодушными похвалами англійской печати посмертное произведеніе родоначальнка новѣйшаго «сенсаціонаго» романа **Р. СТИВЕНСОНА;**

наиболѣе выдающіяся новѣйшія произведенія **итальянской, датской и шведской** литературъ; очеркъ современной **финской** литературы въ образцахъ, выбранныхъ изъ произведеній ея талантливѣйшихъ представителй; этюдъ „**парижская любовь**“, принадлежащій перу **горона**, автора печатающихся въ «Вѣстникѣ» „**Записокъ**“ и друг.

ВПЕРВЫЕ НА РУССКОМЪ ЯЗЫКѢ

появятся въ „Вѣстникѣ“ въ 1898 году **лучшая изъ новеллъ сервантеса** и лучшіе изъ знаменитыхъ „**Кентерберійскихъ разсказовъ**“ **джеффри чосера**, великаго писателя конца XIV вѣка, этого своеобразнаго англійскаго Боккаччіо, новеллы котораго полны душевной теплоты, вдумчивости и юмора, столь характерныхъ для соотечественника Диккенса и Теккерея.

Обычныя приложенія къ „ВѢСТНИКУ“ (въ концѣ каждой книги, съ отдѣльной нумераціей страницъ) и, между прочимъ, второй томъ (окончаніе) иллюстрированнаго описанія путешествія **Фритьофа Нансена** къ сѣверному полюсу „**въ странѣ льда и ночи**“,—будутъ помѣщаться попрежнему.

Г. служащіе въ казенныхъ и частныхъ учрежденіяхъ пользуются разсрочкою, за поручительствомъ гг. казначеевъ и лицъ, завѣдующихъ подпиской.

Несмотря на то, что объемъ „ВѢСТНИКА“ постепенно **УВЕЛИЧИЛСЯВДВОЕ**

Подписная Цѣна На 1898 Годъ Остается Прежняя:

съ доставкою и пересылкою **4 р.**, | безъ доставки и пересылки **3 р., 50 к.** | Желающіе получитъ „декамеронъ“ д. боккаччіо въ перепл. прил. 50 к.

подписка принимается: въ **С.-петербургѣ**—въ Конторѣ Редакціи, ГОСТИНЫЙ ДВОРЪ, Зеркальная линія, № 63, магазинъ Пантелеева (противъ Пажескаго Корпуса), въ **москвѣ**—въ Конторѣ Н Н. Печковской, Петровскія линіи, и въ книжномъ магазинѣ „Новаго Времени“, уг. Кузнецкаго моста и Неглиннаго проѣзда, д. Шориной, **а гг. иногородные благоволятъ адресоваться** въ Редакцію С.-Петербургъ, Верейская ул., д. № 16, собств.

Издатель **Г. Ѳ пантелеевъ**. Редакторъ **С. С. Трубачевъ.**

(3—ვ—2)

ОТКРЫТА ПОДПИСКАНА 1898 ГОДЪ

(пятьдесят-третій годъ изданія)

НА ГАЗЕТУ

„КАВКАЗЪ“.

Съ 1-го января 1897 года „КАВКАЗЪ“ выходитъ подъ редакціей

В. Л. ВЕЛИЧКО.

Въ 1898 году газета будетъ издаваться по той-же программѣ, какъ и въ прошломъ году.

Бъ „КАВКАЗѢ“ за 1897 годъ помѣщали свои разсказы, стихотворенія и статьи слѣдующіе беллетристы, поэты, ученые и публицисты.

(А **изъ обѣихъ столицъ и изъ-за границы**: **Барвинскій М.**: **Будищевъ, А. Н.** (*„На пути“*, разск.); **Белозерская, Н. А. де-ла-Бартъ, графъ Ф. Г.**; **Венюковъ, М. И.** (*рядъ статей по землевѣдѣнію и этнографіи Передней Азіи, „Движеніе англичанъ къ Гиндукушу“* и др.); **Веселовскій А. Н.** академикъ (*„Сванетскій линтурали“, „Двѣ грузинскія легенды объ Александрѣ Македонскомъ“*); **Гиляровскій, Вл. Ал.** (Джура) (*„Московскіе типы и наброски“*); **Дингельштедтъ, В. А.** (*„Направленіе рѣкъ на Кавказѣ“* и др. ст.); **Коринфскій, А. А.**, редакторъ „Сѣвера“ (*„В. И. Даль“*); **Майковъ, А. Н.** (†); **Мережковскій Д. С.**: **Мордовцевъ, Д. Л.** (*Фарасманъ и Радамистъ“*, пов.); *Михеевъ* **В. М.** (*„Побѣда надъ дьяволомъ“*, новелла). **Полонскій, Я. П. Рѣпинъ, И. Е.** профессоръ *„Нужна-ли школа искусствъ въ Тифлисѣ“*); **Ремезовъ, М. Н.** (*„Въ Закавказьѣ“*); **Случевскій К. К.** главный редакторъ „Правительственнаго Вѣстника“ (*„Фаустъ“*, разск.): **Соловьевъ, Влад. Серг.** (*„Воспоминанія о Катковѣ“*): **Соловьевъ Несмеловъ Н. А. Сыромятниковъ, С. Н.** (сигма). **Тихоновъ, Вл. А.** (мордвинъ) (*„Гость“*, разск., *„Петербургскія письма“*): **Усова, А. С.**; **Фофановъ, К. М**: **Хахановъ, А. С. Хитрово, Г. М.**; **Швецовъ, В. Г.**, и др.

Б) **мѣстные сотрудники**: Агаевъ, Ахмедъ-бекъ; Ахундъ-Заде (шейхъ-ульисламъ); Баратовъ, Н. Н.; Бинокль (псевдонимъ). Бутыркинъ, В. Г. Варапаевъ, В. И.; Вейденбаумъ, Е. Г. („Гр. П. С. Потемкинъ“); Величко, В. Л. Вольскій Гр. І.; Ганъ, К. Ѳ.; Гатцукъ, В. А.; Геевскій, В. Н.; Георгизонъ, П. И.; Грабовскій, В. В.; Гуніа, В. Л.; Джанашвили М. Г.; Джигитъ (псевдонимъ); Зейдлицъ, Н. К.; Исаевъ, Н. П. Карцевъ, В. А.; Кипшидзе, Гр.; Кипшидзе, А. Ѳ.; Коргановъ, В, Д.; Лебедевъ, Вл. П.; Марчъ-массоно; Мостовичъ, д-ръ Ч. Р.; Натроевъ, А. И.; Натуралишвили (псевдонимъ); Николадзе, Н. Я. („со стороны“); Пантюховъ, д-ръ И. И.; Пастуховъ, А. В.; Потто, В. А. («Грузинская дружина на Чолокѣ», Былое К. Х. Мамацева“ и др. ст.); Радде, д-ръ Г. И. („Путеш. Е. И. В. Наслѣдника Цесаревича“); Сегаль І. Л.; Савицкій, И. К.; Сакварелидзе, Г. Б.; Тимоѳеевъ, С. Н; Топчибашевъ, Марданъ-бекъ; Умисса, д-ръ, А. Ѳ.; Францева, Ел.; Церетели, Кн. Ак. Р. („Вѣнецъ царя Давида“); Цинамдзгваровъ, И. И., Чавчавадзе, Кн. И. Г. („Отрывокъ изъ повѣсти“); Шамшевъ, Н. И. (Needle); Шанъ-Гирей и др.

Кромѣ перечисленныхъ лицъ, „**КАВКАЗУ**“ обѣщали свое сотрудничество слѣдующіе столичные и мѣстные беллетристы, ученые и публицисты:

Бальмонтъ, К. Д.. Бунинъ. И. А.; Венгеровъ, С. А.; Волконскій, кн. М. Н.; Габаева, Ек. Р.; Гайдебуровъ, В. П. (редакторъ-издатель „Недѣли“); Грибовскій, В. В.; Дадешкеліани, Кн. Т. Т.; Каразинъ, Н. Н.; Ламанскій Вл. И. профессоръ; Меньшиковъ, М. О.; Потапенко, И. Н.; Михайловъ (А. К. Шеллеръ, редакторъ (Живописнаго Обозрѣнія»); Пыляевъ, М. И.; бар. Разенъ В. р. (академикъ) Саломонъ, А. П.; Свѣтловъ, В. Н.; Станюковичъ, К. М.; Трубачевъ, С. С.; (редакторъ „Вѣстника иностранной литературы“); Френкель, А. С.; профессоръ Цагарели, А. А.; Ѳедоровъ, А. М., и др.

Редакція будетъ попрежнему получать спеціальныя телеграммы и корреспонденціи изъ обѣихъ столицъ, а также очерки столичной жизни по прежнему будутъ помѣщаться *„Откровенныя рѣчи“* **В. Л. Величко**, и воскреные фельетоны (*„Арабески“*), **Бикокля**.

ПОДПИСНАЯ ЦѢНА ОСТАЕТСЯ БЕЗЪ ИЗМѢНЕНІЯ, А ИМЕННО:

Съ доставкою въ Тифлисѣ:	Съ пересылкою иногороднымъ:	По почтовому союзу:
На годъ 11 р. 50 к.	На годъ . . 13 р. —	На годъ 18 р. 40 к.
„ 1/2 года 6 р. — к.	„ 1/2 года . 7 р. —	„ 1/2 года 10 р. —
„ 3 мѣс. 3 р. 50 к.	„ 3 мѣс. . 4 р. —	„ 3 мѣс. 6 р. —
„ 1 мѣс. 1 р. 50 к.	„ 1 мѣс. . 1 р. 75	„ 1 мѣс. 2 р. —

Разсрочка допускается для годовыхъ подписчиковъ по соглашенію съ редакціей, при чемъ иногородными вносится по 3 руб.: при подпискѣ, 1-го марта и 1-го мая и по 2 руб.—1-го іюля и 1-го сентября; городскими въ тѣ-же сроки: 3 р., 3 р., 2 р., р. 2 и 1 р. 50 коп.

Контора „Кавказа“, во избѣжаніе недоразумѣній, проситъ гг. иногородныхъ подписчиковъ *точно отредѣлять,* въ случаяхъ высылки денегъ менѣе 13 рублей (цѣна годовой подписки), желаютъ ли они получать газету въ разсрочку, или на сроки, соотвѣтствующіе присылаемымъ суммамъ.

NB. Подписка и объявленія принимаются по нижеслѣдующему **АДРЕСУ:**

Г. Тифлисъ. Эриванская площадь, домъ Харазовой.

Тамъ-же принимается подписка на телеграммы „Россійскаго телеграфнаго агентства“.

Плата за объявленія (со строки петита или занимаемаго ею мѣста). *На послѣднихъ страницахъ*: съ мѣстныхъ объявленій (кавказскихъ)—8 коп., съ прочихъ—10 коп. за каждый разъ. *На первыхъ страницахъ*—вдвое. За большія или многократныя объявленія по соглашенію. За разсылку особыхъ приложеній 10 рублей съ тысячи.

Частныя объявленія изъ С.-Петербурга, Москвы, Царства Польскаго Прибалтійскаго края и изъ-за границы принимаются исключительно въ Цетнральной конторѣ объявленій торговаго дома Л. и Э. Метцль и К° въ Москвѣ (Мясницкая, домъ Сытова) и въ эго отдѣленіи въ С.-Петербургѣ (Большая Морская. № 11).

(2—ვ—2)

„წერა-კითხვის საზოგადოების“

წიგნის მაღაზიაში

ისყიდება შემდეგი წიგნები:

საქართველოს ისტორიისა და მწერლობის შესახებ.

	მან.	კაპ.
ქართლის ცხოვრება I წიგნი გამოცემა ზ. ჭიჭინაძისა	„	40
ლექსები ანტონ ფურცელაძისა ფასი . . .	„	40
ვეფხვის ტყაოსანი სურათებიანი მშვენიერის ყდით	10	„
ქ. ნიკოლაძის ნაწერები .	„	30
კეთილი ძაღლი . . .	„	20
თხზულ. მამია გურიელისა	1	„
კრონიკები თ. ჟორდანიასი	3	„
ისტორიული ნარკვევი, ალ. ჭყონიასი	1	50
ნ. ნიკოლაძე. ბიოგრაფია	„	20
აკაკი წერეთელი. ბიოგრაფია . . .	„	15
ამირან-დარეჯანიანი .	1	„
ჩვენი ახალი მწერლობა სალარაძისა . . . ,	„	40
ბუნება და ცხოვრება ი. ალხაზიშვილისა . .	„	60
გედები. საყმაწვილო წიგნი	„	20
პარტახი მოთ. ნინოშვილისა	„	20
ორი ეტიუდი	„	20
როგორა ცხოვრობდენ ადამიანები ძველად . .	„	25
სახალხო ლექსები და ლეგენდები . . .	„	20
საქართველოს ისტორია დ. ბაქრაძისა	1	„
საქართველოს ისტორია მ. ბროსესი	„	70
მეფე გიორგი ბრწყინვალე, ურბნელისა	„	20
ძეგლის დება (მეფე გიორგის სამართალი), მისივე.	„	25
ათაბაგნი ბექა და აღბუღა და მათი სამართალი, მისივე	„	50
თამარ მეფე დ. კარიჭაშვილისა.	„	15
სვიმონ მეფე, მისივე . .	„	10
როსტომ მეფე, მისივე .	„	10
Свѣдѣнія о памятникахъ грузинской письменности проф. А. Цагарели. I выпускъ . .	1	25
II вып. . .	1	50
О грамматической литературѣ грузинскаго языка, его-же . . .	„	50
Грамоты и другіе документы XVIII ст., его-же	3	„
Очерки по исторіи грузинской словесности А. Хаханова. . . .	2	„
Грузинскіе дворянскіе акты, его же.	„	60
Сигель грузинскаго Царя Баграта IV, Е. Такайшвили. . . .		60
Матеріалы для русской исторіи, его-же. . .	3	
Матеріалы для исторіи Кавказа. Буткова 3 т.	7	50
Завѣщаніе царя Давида Возобновителя Жорданія	[illegible]	